



KESKKONNAAMET

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

SISUKORD.....	1
1. SISSEJUHATUS.....	6
1.1. Ala iseloomustus	6
1.2. Maaomand ja maakasutus.....	7
1.3. Huvigrupid	10
1.4. Kaitsekord	10
1.5. Uuritus.....	12
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	12
1.5.2. Riiklik seire	13
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	13
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID.....	14
2.1. Elustik	14
2.1.1. Linnud.....	14
2.1.1.1. Rändlinnud.....	14
2.1.1.2. Haudelinnud	16
2.1.2. Selgrootud	18
2.1.2.1. Vasakkeermene pisitigu.....	18
2.1.3. Taimed.....	19
2.2. Kooslused.....	20
2.2.1. Metsakooslused.....	23
2.2.1.1. Vanad loodusmetsad (9010*).....	25
2.2.1.2. Rusukallete ja jäärakute metsad ehk pangametsad (9180*).....	26
2.2.2. Ranniku- ja merekooslused	27
2.2.2.1. Väikesaared ning laiud (1620)	27
2.2.2.2. Mereveega üle ujutatud liivamadalad (1110).....	28
2.2.2.3. Püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220).....	28
2.2.2.4. Laiad madalad abajad ja lahed (1160).....	29
2.2.2.5. Kujunevad liikuvad rannikuluided (2110).....	29

2.2.3.	Niidukooslused	30
3.	Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus	31
3.1.	Viidad, infotahvlid ja tähised	32
3.2.	Õppe-ja matkarajad	33
3.3.	Lõkkekohad	34
3.4.	Kaitseala tutvustamine	34
4.	KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	35
4.1.	Tegevuste kirjeldus	35
4.1.1.	Inventuurid, seired ja uuringud	35
4.1.1.1.	Röövlindude seire	35
4.1.1.2.	Elupaigatüüpide inventuur	35
4.1.1.3.	Linnustiku inventuur	35
4.1.1.4.	Vasakkeermese pisiteo inventuur	36
4.1.2.	Hooldus, taastamine, ohjamine	36
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine	36
4.1.3.	Taristu	36
4.1.3.1.	Infotahvlite hooldus	36
4.1.3.2.	Tähiste paigaldamine	36
4.1.3.3.	Tähiste hooldus	37
4.1.3.4.	Lõkkekohtade likvideerimine	37
4.1.3.5.	Raja hooldus ja vaate avamine	37
4.1.3.6.	Mootorsõidukite keelumärkide paigaldamine	38
4.1.4.	Kavad, eeskirjad	38
4.1.4.1.	Kaitse-eeskirja muutmine	38
4.1.4.2.	Loodusala kaitse-eesmärgi muutmine	38
4.1.4.3.	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine ja kava uuendamine	38
4.1.5.	Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus	39
4.1.5.1.	Infovoldiku väljaandmine	39
4.2.	Eelarve	41
5.	KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	44

KASUTATUD ALLIKAD.....	47
LISAD	49
Lisa 1 – Kaitse-eeskiri.....	49
Lisa 2 – Väärtuste koondtabel	55
Lisa 3 – Avalikustamise materjalid	57
Lisa 4 – Fotod	66

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 võib kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamiseks koostada kaitsekorralduskava.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Toolse looduskaitseala (Toolse loodus- ja linnuala) kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi ka *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, kohtade, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi üks kaasamiskoosolek, mis toimus 15. jaanuaril 2013. a kell 15 Kunda linnavolikogu saalis. Kaasamiskoosoleku protokoll lisati avalikustamise järgselt kaitsekorralduskava lisasse 4.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter, alates 2014. a Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Liggi Namm (tel 325 8404, e-post: liggi.namm@keskkonnaamet.ee).

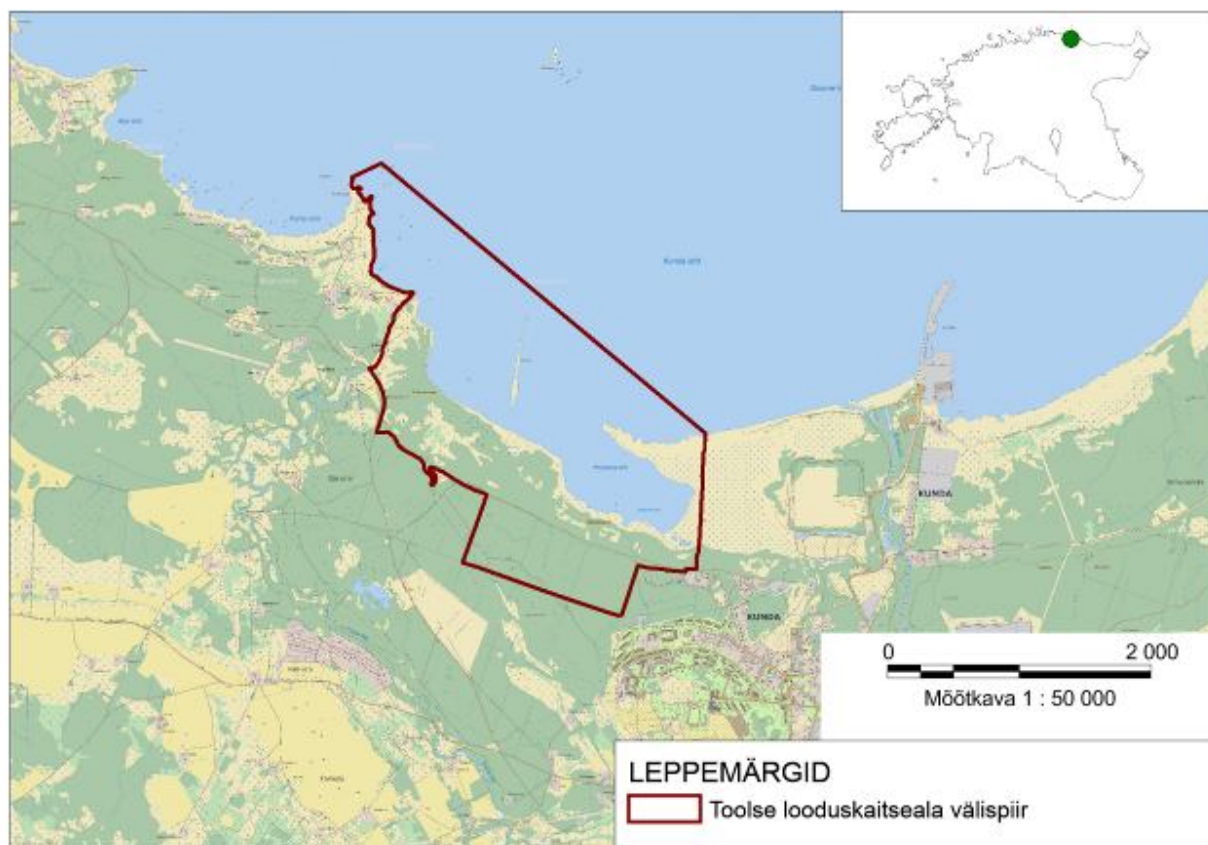
Kava koostas Adepte Ekspert OÜ (tel: 6732244, e-post: info@adepte.ee). Töös osalesid Piret Toonpere, Janek Kivi ja Anni Naaris.

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013” JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA” PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE” MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS” PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Toolse looduskaitseala asub Lääne-Viru maakonnas Kunda linna, Vihula ja Viru-Nigula valla territooriumil (Joonis 1). Looduskaitseala maismaaosa pindala on 216,1 ha ja veeosa pindala 251,8 ha. Ala kogupindala on 467,9 ha.



Joonis 1. Toolse looduskaitseala paiknemine. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus.

Kaitseala on moodustatud Rakvere Rajooni RSN Täitevkomitee 11. detsembri 1978. a otsusega nr 198 „Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide, botaaniliste üksikobjektide ja maastiku üksikobjektide nimekirjade muutmise kohta” looduskaitse alla võetud objekti Toolse park tammikuga baasil.

Kaitseala põhieesmärgiks on Kirde-Eestis ainulaadse soovikutammiku ja merelinnustikule olulise puhke- ning toitumisala kaitse. Linnudirektiivis¹ nimetatud rändlinnuliikidest kaitstakse

¹ Euroopa Ühenduse nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta.

alal järgmiseid liike: soopart ehk pahlsaba-part (*Anas acuta*), rääkspart (*Anas strepera*), suurlaukhani (*Anser albifrons*), hallhani ehk roohani (*Anser anser*), rabahani (*Anser fabalis*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*). Loodusdirektiivi² I lisas nimetatud elupaigatüüpidest kaitstakse alal elupaigatüüpe väikesaared ning laiud (1620³), jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (9010*) ning rusukallete ja jäärakute metsad ehk pangametsad (9180*). Samuti on ala loodusdirektiivi II lisas nimetatud vasakkeermese pisiteo (*Vertigo angustior*) elupaigaks.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kuulub kaitseala maa- ja veeala Toolse sihtkaitsevööndisse ja Toolse piiranguvööndisse (Joonis 4). Toolse sihtkaitsevööndisse jääv ala hõlmab Kirde-Eestis ainulaadset soovikutammikut, mitmekesise vanuse ja struktuuriga metsakooslusi, rannapanka (nn kronkskallas) ja pangaalust metsakooslust. Laiguti esineb ka veel säilinud, kuid valdavalt võsastunud rohumaad. Piiranguvöönd on moodustatud linnustiku kaitseks ja hõlmab Kunda lahe piirkonda seal paiknevate laidude ja luidetega ning roostikuala.

Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunkti 58 kohaselt hõlmab Toolse looduskaitseala ühtlasi Toolse linnuala (EE0060271) ja sama korralduse lisa 1 punkti 2 alapunkti 440 alusel Toolse loodusala (EE0060271). Linnu- ja loodusala kattuvad pindalaliselt. Toolse loodusala kaitse-eesmärkideks on kaitsta loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe (veealused liivamadalad (1110), laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), eelluited (2110), vanad loodusmetsad (9010*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad –9180*)) ning II lisas nimetatud liikide (vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*) ja jõesilm (*Lampetra fluviatilis*)) elupaiku. Liigid, mille isendite elupaiku Toolse linnualal kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), rääkspart (*Anas strepera*), suurlaukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), rabahani (*Anser fabalis*) ja kümnokk-luik (*Cygnus olor*). Lisaks jääb alale Kunda rahvusvahelise tähtsusega linnuala (IBA–EE076).

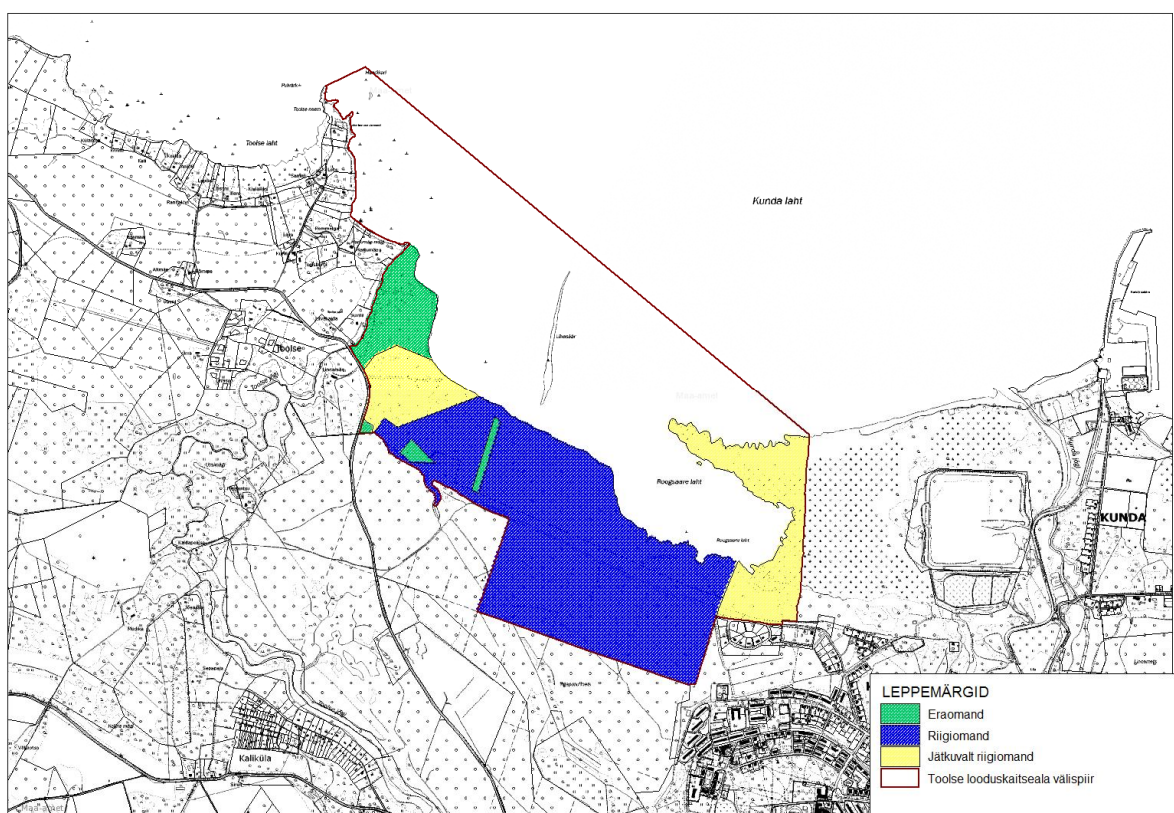
1.2. MAAOMAND JA MAAKASUTUS

Kaitsealal on omandiliselt valdav riigimaa (137,7 ha). Jätakuvalt riigi omandis olev maa on u 50 ha ning eramaa hõlmab nelja kinnistut, kogupindalaga u 20 ha (Joonis 2).

Kaitsealal puuduvad killustavad infrastruktuuri elemendid (trassid, liinid jms) ning puudub hoonestus, va kaitseala edelaosas paikneva abihoone varemed. Ala läbivad metsarajad.

² Euroopa Ühenduse nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta.

³ Sulgudes on kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.



Joonis 2. Maaomandi jaotuse teemakaart 2014. a seisuga. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maaameti WMS-rakendus. Mõõtkava 1:16 000

Maastikuliselt on kaitsealal valdavaks meri (Kunda ja Roogassaare laht). Kaitseala maismaaosa katavad suures osas metsakooslused, rohumaad esineb rannaalal ning laiguti metsakoosluste vahel (joonis 3). Kaitseala idaosa ning rannaalasid katab roostik. Ala läbivad kaks alalist ning mitmed ajutised ojad.



Joonis 3. Kõlvikulise jaotuse teemakaart 2013. a seisuga. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus.

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – külastusobjektide rajaja ja hooldaja ning loodushoiutööde läbiviija riigi maadel, piiritähiste paigaldaja ja hooldaja.
- **Vihula vallavalitsus** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest, kaitsest ja puhkeväärtuse säilimisest ning kasutamisest.
- **Viru-Nigula vallavalitsus** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest, kaitsest ja puhkeväärtuse säilimisest ning kasutamisest.
- **Kunda linnavalitsus** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest, kaitsest ja puhkeväärtuse säilimisest ning kasutamisest.
- **Keskkonnainspeksioon** – korraldab järelevalvet kaitsealadel.
- **Maaomanikud** – on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.
- **Rakvere jahindusklubi, Kunda jahindusklubi** – on huvitatud jahiulukite populatsioonide majandamisest ja kütimisest.
- **Kalamehed** – on huvitatud kalastamisest kaitseala mereosal.
- **Ornitoloogid** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest ja linnuvaatluste tegemisest.
- **Külastajad** (turistid, puhkajad, kohalikud elanikud) – on huvitatud puhta looduskeskkonna säilimisest ja võimalusest kaitsealal vaba aega veeta.

1.4. KAITSEKORD

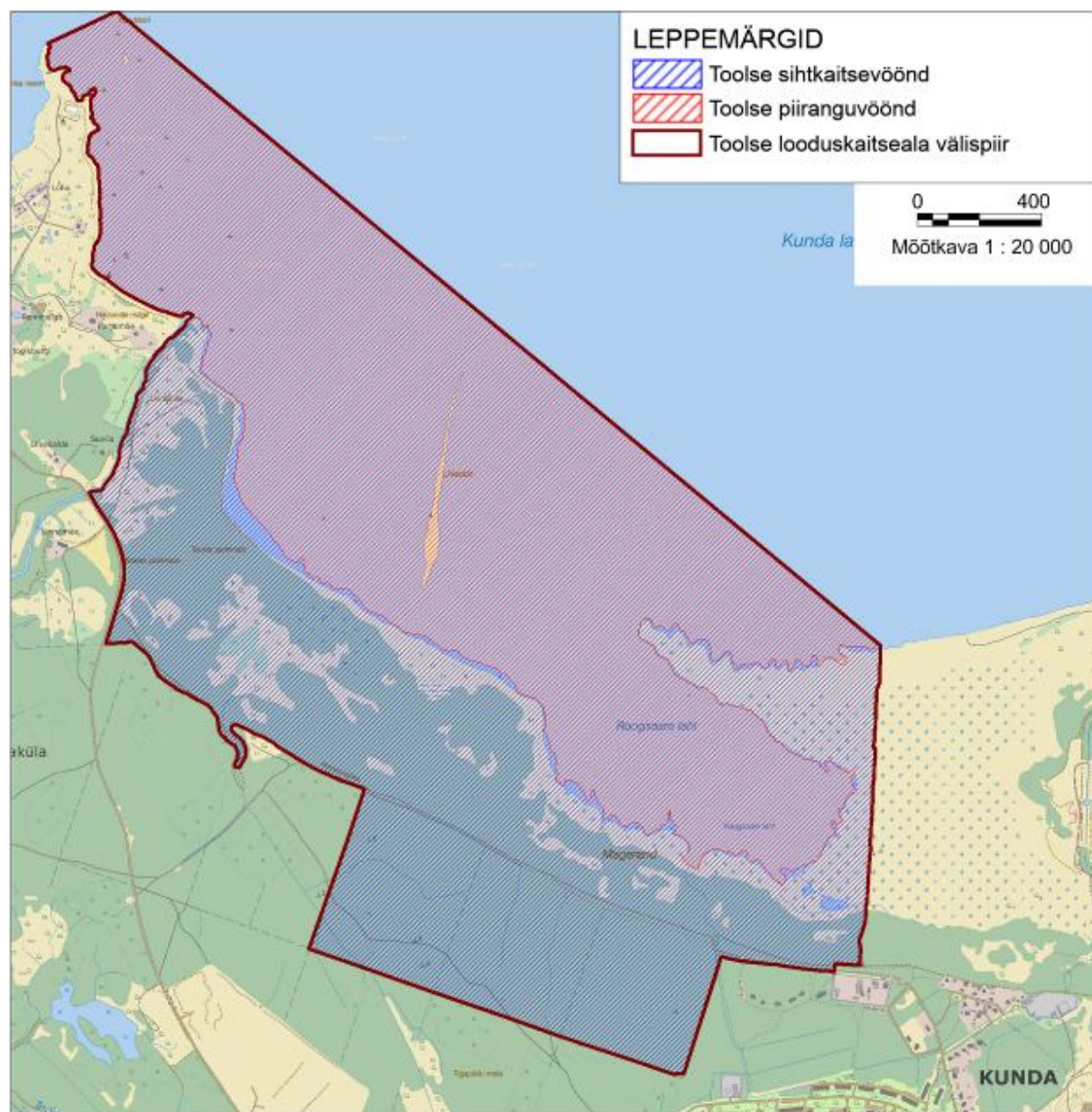
Toolse looduskaitseala kaitse-eeskiri on vastu võetud 6. juuni 2005. a Vabariigi Valitsuse määrusega nr 117. Kaitse-eeskiri on leitav kaitsekorralduskava lisas 1.

Kaitseala maa- ja veeala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele ühte sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse (Joonis 4).

Vastavalt kehtivale kaitse-eeskirjale on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Telkida ja lõket teha tohib kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud kohtades.

Üle 50 osalejaga rahvaüritusi selleks ettevalmistamata kohtades võib korraldada kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Väljaspool teid ja maastikusõidukiga ilma

kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud sõita järelevalve ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ning metsa- ja põllumajandustöödel. Kaitsealal on lubatud kalapüük, kuid kaitsealal on keelatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Linnustiku kaitse eesmärgil on jahipidamine lubatud ainult 1. augustist 28.(29.) veebruarini.



Joonis 4. Kaitseala paiknemine ja tsoneering. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus.

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd, samuti metsakoosluse kujundamine vastavalt

kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate teede ja radade hooldustööd, õppe- ja loodusraja rajamine, kaitseala tarbeks tootmisotstarbeta hoonete püstitamine, olemasolevate ehitiste hooldustööd, olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud rohumaade niitmine ja loomade karjatamine ulatuses, mis tagab poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise ning pilliroo varumine.

Piiranguvööndis on lubatud looduskaitsealaga kooskõlas olev majandustegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine. Piiranguvööndis on keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning maavara kaevandamine, välja arvatud Maapõueseaduse § 59 lõikes 2 sätestatud juhul kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Toolse tammikuala on inventeeritud 1996. a Eesti Looduse Fondi (ELF) inventuuri raames E. Leibaku poolt. Tammik on määratud angervaksa kasvukohatüüpi ning vastavaks Natura elupaigatüüpidele soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ja vanad laialehised metsad (9020*). Samal aastal on Toolse Tigapõllu pangametsa uurinud L. Lutsar. Klindialune mets on määratud kuukressi kasvukohatüüpi kuuluvaks ning vastavaks Natura elupaigatüübile pangametsad (9180*).

Kaitsealal ja selle lähialadel on niite inventeeritud 2000. a Pärandkoosluste Kaitse Ühingu (PKÜ) spetsialistide B. Holmi ja M. Eriti poolt. Kaitsealal määratleti inventuuri käigus rannaniitude (1630*) ja eelluidete (2110) elupaigatüübid.

Natura elupaigatüübid on inventeeritud Natura inventuuri raames 2002. a A. Männiku poolt. Osaliselt on metsaelupaiga andmeid 2010. a põhikaardi alusel täpsustatud. Samuti on 2004. a mereelupaigatüüpide inventuuri raames Eesti Mereinstituudi (inventeerija G. Martin) poolt kaardistatud osaliselt looduskaitsealale jääv Natura elupaigatüüp veealused liivamadalad (1110).

Metsatakseeringu on RMK koostanud 2008. a kaitseala klindipealsele osale. Valdavaks on metsa kasvukohatüüpidest jänesekapsa, jänesekapsa-mustika, jänesekapsa-kõdusoo ja jänesekapsa-pohla kasvukohatüübid. Vähesel määral leidub ka sinilille, mustika, tarna-angervaksa ja angervaksa kasvukohatüüpe. Klindi astangul on domineerivaks naadi kasvukohatüüp.

Kaitseala linnustikku on uuritud 2009. a Händkakk OÜ (teostaja A. Nurmla) töö „Letipea maastikukaitseala ja Toolse looduskaitseala linnustik” raames. Uuringu alusel esineb kaitsealal 107 linnuliiki, millest 11 liiki on ainult läbirändavad ning 96 haudelinnud.

E-elurikkuse andmebaasi põhjal on kaitsealal 2012. a pisteliselt teostanud linnuvaatlusi K. Lauk. Vaatluste käigus on registreeritud valdavalt mitmesuguste veelindude peatumist.

Kaitsealal registreeritud kaitsealuste taimeliikide kohta pärinevad andmed erinevatest vaatlustest. Balti sõrmkäpa kasvukoha andmed pärinevad 1996. a, vaatlejaks oli E. Leibak. Pruunika pesajuure kasvukoha andmed pärinevad 2008. a, vaatlejateks olid K. Jürgens ja T. Muru (EELIS 2012).

Kaitsealale jääv vasakkeermese pisiteo elupaik on registreeritud A. Ehlvesti poolt loodusdirektiivi II lisa maismaatigude inventuuri raames 2002. a.

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Keskkonnaregistri andmetel jääb Toolse looduskaitseala Kunda röövlindude riikliku seire alasse (SJA6376000). Röövlindude seire eesmärgiks on kolme linnuseltsi – haukaliste, pistrikuliste ja kakuliste seisundi jälgimine. Seire käigus kogutakse andmeid järgmiste parameetrite kohta:

- liikide arvukus, mida hinnatakse pesitsusterritooriumide kaudu;
- lennuvõimestunud järglaste arv ja teised sigimisedukuse parameetrid.

Seirega on hõlmatud kaitsealale jäävad kanakulli pesapuud. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule seireprogrammile. Seiret teostatakse iga-aastaselt.

Rannikul asuva kaitsealana jääb ala kesktalviste veelinnuloenduste seireruutu Gb03. Kesktalviseid veelinnuloendusi viiakse läbi igal talvel ja selleks kasutatakse ankeete, mis saadetakse vaatlejatele. Vaatlusruudus on registreeritud mitmete veelindude talvitumine.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kuna elupaigatüüpide andmed on vastukäivad, tuleb teostada elupaigatüüpide inventuur täpsustamaks elupaikade seisundit, esinemist ja piire. Eeskätt tuleks täpsustada rannikukoosluste (1220 ja 1160) andmeid ja võimalike niiduelupaigatüüpide esinemist. Samuti vajavad üleinventeerimist klindialusel alal paiknevad metsakooslused (soovikutammik), sest tõenäoline on elupaigatüübi valemäärangu esinemine.

Kaitseala jääb Kunda röövlinnuruutu, kus on toimunud riikliku seire raames röövlindude seire. Jätkata tuleb seire teostamist. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule seireprogrammile. Seire meetodiks on iga-aastane pesitsevate kulliliste ja kakuliste territooriumite kaardistamine ning pesitsusedukuse kontroll.

Enne uue kaitsekorraldusliku perioodi algust on vajalik kaitsemeetmete kontrolliks ja uute ettepanekute tegemiseks läbi viia linnustiku inventuur. Inventuuri eesmärgiks on haude- ja rändlindude liigilise koosseisu, elu- ja peatuspaikade määramine ning kaitseväärtusega linnuliikide arvukuse kindlaks tegemine.

Kaitseala kaitse-eesmärgiks oleva vasakkeermese pisiteo osas puuduvad pärast 2002. a toimunud elupaiga registreerimist andmed. Pisiteo esinemise ja seisundi kindlakstegemiseks on soovitatav vastava liigi uuringu läbiviimine. Uuring viiakse läbi vasakkeermese pisiteo tegevuskava raames (Vasakkeermese..., 2011).

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärk on linnudirektiivis nimetatud rändlinnuliikide – soopardi ehk pahlsaba-pardi, rääkspardi, suur-laukhane, hallhane ehk roohane, rabahane, kühmnohk-luige kaitse ning loodusdirektiivi II lisa liigi vasakkeermese pisiteo elupaiga kaitse. Toolse linnuala kaitse-eesmärk ühtib rändlinnuliikide osas looduskaitseala kaitse-eesmärgiga.

Toolse loodusala kaitse-eesmärgiks on elustiku osas lisaks vasakkeermese pisiteo elupaikade kaitsele määratud ka jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) kaitse. Jõesilm elutseb Toolse jões, mis jääb väljapoole kaitseala. Kuna silmu elupaik ei jää kaitsealale, tehakse kaitsekorralduskavas ettepanek liik loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata.

Kaitsealal on registreeritud mitmete kaitsealuste taimeliikide leiukohad. Sammalde, samblike ja seente esinemise kohta andmed puuduvad, kuna ala ei ole antud liigirühmade osas uuritud. Vana loodusmetsa ja klindimetsa ala loob kasvukohaeelduse haruldaste liikide esinemiseks.

2.1.1. LINNUD

Kaitseala linnustikus on 107 liiki, mis arvestades asjaolu, et kaitseala on väikesepindaline ja sellele jääb väga väike osa kultuurmaastikku, on arvestatav number. Liikidest 11 on ainult läbirändavad, haudelindudeks on määratud 96 liiki (Händkakk OÜ, 2009). Kaitseala linnustiku viimane inventuur teostati 2009. a Händkakk OÜ poolt. Inventuuriga oli hõlmatud sügisränne ning pesitsusperiood.

Lindude talvitumist on piirkonnas uuritud riikliku seire raames teostatavate kesktalviste veelinnuloenduste raames. Veelinnuloenduse ruutu on arvatud Kunda laht laiemalt. Seega annavad loendusandmed ülevaate kogu piirkonna talvisest linnustiku koosisest ja arvukusest, mitte ainult Toolse looduskaitseala linnustikust. Rohkemaarvulised talvitujad lahel on aulid, kühmnohk-luiged ja sõtkad.

2.1.1.1. RÄNDLINN

Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on linnudirektiivis nimetatud järgmiste rändlinnuliikide kaitse:

Soopart ehk pahlsaba-part (*Anas acuta*) II kat, LiD I, LiD III; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah⁴.

Rääkspart (*Anas strepera*), LiD II; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah.

Suur-laukhani (*Anser albifrons*), LiD II, LiD III; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah.

Hallhani ehk roohani (*Anser anser*), LiD II, LiD III; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah.

Rabahani (*Anser fabalis*), LiD II; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah.

Kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), LiD II; KE – jah, LoA – ei; LiA – jah.

Kogu rändeperioodi hõlmavaid püsivaatlusi pole alal teadaolevalt tehtud, kuid 2009. a tehtud loendustulemuse põhjal oli arvukaimaks liigiks valgepõsk-lagle u 1500 isendiga; järgnesid u 500–1000 isendiga tuttvart, suur-laukhani, viupart, sinikael-part ja lauk (Händkakk OÜ, 2009). 2009. a linnustiku inventuuri ajal viidi Kunda lahe ääres veelindude rändekogumite hindamist läbi vaid sügisese rände kõrgeperioodil. Seega ei hõlmatud uuringusse kevadrännet. Varasemate hinnangute põhjal on Kunda laht oluline rändepeatuspaik rabahanele, kühnokk-luigele, suur-laukhanele, hallhanele, rääkspardile ja soopardile (Kuus, 2003; Natura standardandmebaas, 2012). Sügisel peatuvad raba- ja suur-laukhaned meil ebaregulaarselt ja kuna varasemad hinnangud on antud kevad- ja sügisrände põhjal, siis on raske anda hinnangut rändekogumite muutuste kohta. Sellele vaatamata on märgata trendi, et järjest rohkem peatub valgepõsk-laglesid Kunda lahes; hanede, kühnokk-luikede ja partide arvukus pole oluliselt muutunud (Händkakk OÜ, 2009).

Kunda lahes peatub kevadrände ajal 60–200 väikeluuke ja seetõttu on antud paik ka Eesti kontekstis tähtis väikeluikede kevadise rändepeatuspaigana. Sügisrände ajal peatub lähel vaid kuni 50 lindu olles sellega piirkondliku tähtsusega peatuspaik. Lauluiluige jaoks on tegu nii kevad- kui sügisrände aegse piirkondliku tähtsusega peatuspaigaga. Lauluiluiki peatub 25–100 isendit (Luigujõe, 2007).

2009. a linnustiku uuringu välitööde käigus leiti rannast märkimisväärsel hulgal randa uhutud võrke. Võrkudesse kinnijäänud linnud sageli hukkuvad, eriti ohtlikeks peetakse monofilament-võrke (nn kapronvõrgud), mis on tänapäeval ka Eesti kalurite poolt eelistatuid. Välitööde käigus siiski Toolse looduskaitsealal hukkunud linde ei leitud. Välitööde käigus leiti rannikult üsna arvukalt padrunikesti ja kaldalähedased rändekogumid käitusid inimeste lähenemisel väga närviliselt. Seega on alust arvata, et alal on rikutud jahipidamise keeldu (Händkakk OÜ, 2009).

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Tagada soodsad tingimused toitumiseks ja puhkamiseks rändel peatuvatele liikidele.

⁴ Kat – liigi kaitsekategooria; LoD II, LiD I – loodusdirektiivi või linnudirektiivi lisas olemine, KE – jah, KE – ei – kaitse-eeskirjas eesmärgiks olemine; LoA – jah, LiA – ei – loodus- ja/või linnuala eesmärgiks olemise kohta.

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Tagada soodsad tingimused toitumiseks ja puhkamiseks rändel peatuvatele liikidele.
 - Mõjutegurid ja meetmed
 - + Ala külastatavus on võrdlemisi madal.
 - + Kehtib mootoriga ujuvvahendiga sõitmise keeld ja jahipidamine on keelatud 1. märtsist 31. juulini.
- Olulised negatiivsed tegurid rändlindudele puuduvad.

2.1.1.2. HAUDELINNUD

2009. a linnustiku uuringu andmetel esineb ala haudelinnustikus 96 liiki, sh 21 kaitsealust linnuliiki. Kaitsealustest liikidest üheksa on määratud kindlaks pesitsejaks (Händkakk OÜ, 2009). Kaitsestaatusega haudelindude nimekirja koos arvukushinnangutega on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Kaitsestaatusega haudelindude esinemine Toolse looduskaitsealal (Händkakk OÜ, 2009). KP – kindel pesitseja, TP – tõenäoline pesitseja, +++ – liik on arvukas või massiline esineja, ++ – liik on tavaline esineja, + – liik on haruldane esineja

Linnuliik	Esinemisstaatus	Arvukuse hinnang	Kaitsestaatus
Ristpart	KP	+	III kat
Laanepüü	KP	2–3 paari	III kat, LD I LISA
Hüüp	TP	1–2 paari	II kat, LD I LISA
Merikotkas	TP	1 paar	I kat, LD I LISA
Roo-loorkull	KP	1–3 paari	III, kat LD I LISA
Kanakull	KP	1 paar	II kat, LD I LISA
Hiireviu	TP	1–2 paari	III kat
Rukkirääk	TP	1–3 paari	III kat, LD I LISA
Randtiir	KP	++	III kat, LD I LISA
Õõnetuvi	TP	+	III kat
Õösorr	TP	++	III kat, LD I LISA
Väänkael	TP	++	III kat, LD I LISA
Musträhn	KP	1–2 paari	III kat, LD I LISA
Tamme-kirjurähn	TP	1 paar	III kat, LD I LISA
Valgeselg-kirjurähn	TP	1–2 paari	II kat, LD I LISA
Väike-kirjurähn	TP	2–5 paari	III kat, LD I LISA
Laanerähn	KP	1–2 paari	II kat, LD I LISA
Suitsupääsuke	TP	++	III kat
Hänilane	KP	++	III kat
Väike-kärbsenäpp	TP	1–3 paari	III kat, LD I LISA
Punaselg-õgija	KP	1–2 paari	III kat, LD I LISA

Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärgis ei tooda liikidena välja haudelinde, kelle pesitsuspaiku alal kaitstakse. Kaitse-eesmärgiks on seatud linnuliigid, kellele kaitsealale tüüpilised kooslused on sobivaks elupaigaks ning kelle esinemine alal annab tunnistust nende elupaikade soodsast seisundist. See omakorda kindlustab elupaikade olemasolu teistele sarnastele liikidele. 2009. a linnustiku uuringus tuuakse välja kaitsekorralduslikult olulised haudelinnuliigid. Need liigid on:

Hüüp (*Botaurus stellaris*) II kat, LiD II; KE – ei, LoA – ei, LiA – ei.

Kanakull (*Accipiter gentilis*) II kat; LiD II; KE – ei, LoA – ei, LiA – ei.

Laanerähn (*Picoides tridactylus*) II kat, LiD II; KE – ei, LoA – ei, LiA – ei.

Valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopus leucotos*) II kat, LiD II; KE – ei, LoA – ei, LiA – ei.

Hüüp on üsna laia levikuga lind, kes elutseb suurte roostikega veekogudel. Euroopas on täheldatud liigi arvukuse väikest langust, kuid Eestis on arvukus olnud stabiilselt 300–500 paari (Elts, 2009). Euroopas peetakse peamisteks ohtudeks elupaikade hävimist, Eestis olulised mõjutegurid puuduvad.

Kaitseala roostikud on hüübile sobivaks elupaigaks. Hüüpide territoorium on suur (hinnanguliselt 20 ha) ja seetõttu on kaitsealal hüüpide arvukuse hinnang 1–2 paari.

Kanakulli arvukus on nii Euroopas kui ka Eestis viimase kümne aastaga langenud 50%. Eestis hinnatakse praeguseks arvukuseks kuni 500 paari (Elts, 2009). Seetõttu on vaja säilitada kõikide teadaolevate kanakulli pesapaikade soodne seisund. Peamised ohutegurid kanakulli asurkonna vähenemisele on metsamajandamise mõju pesapaikadele ja saagialade degradeerumine.

Kaitsealale jääb ühe kanakulli territoorium, kus on teada kaks pesakohta. 2009. a olid mõlemad pesad asustamata ja uut pesa ei leitud. Kaitsealal on peamiseks ohuteguriks pesitsusaegne häirimine, kuna eeskätt linnainimeste poolt kasutatav tähistamata jalutusrada möödub 40 m kauguselt pesapaigast. Arvestades selle raja vähest külastatavust varakevadel, võib mõjutegurit hinnata väikeseks (Händkakk OÜ, 2009).

Laanerähn on vanade okasmetsade linnuliik, kelle arvukus Euroopas pole seetõttu suur. Suurim on arvukus Soomes, Rumeenias ja Rootsis. Intensiivse metsamajandamise tõttu on Põhja-Euroopas arvukus langenud u 2–3 korda. Eestis on laanerähn vähearvukas liik, kelle arvukuseks on hinnatud 3000–5000 paari (Elts, 2009). Peamiseks mõjuteguriks on sobivate pesapaikade vähenemine ja nende kvaliteedi langus metsamajandamise tõttu.

Kaitsealalt leiti 2009. a poegadega pesa. Pesa ümbruses on liigile sobiva elupaiga ulatus suur ning see asub sihtkaitsevööndis, seetõttu negatiivseid mõjutegurid puuduvad (Händkakk OÜ, 2009).

Valgeselg-kirjurähni arvukus Eestis on 3000–6000 paari (Elts, 2009) ja see on viimastel aastatel kasvanud. Valgeselg-kirjurähni ohustab eelkõige intensiivne metsamajandamine, mille tulemusena hävinevad vanad lehtpuumetsad või eemaldatakse neist vanad ja surnud puud.

Kaitseala klindialune soovikutammik on valgeselg-kirjurähnile väga sobiv elupaik. Hinnanguliselt on valgeselg-kirjurähni arvukus kaitsealal 1–2 paari (Händkakk OÜ, 2009). Kaitsealal puuduvad negatiivsed mõjutegurid liigile.

Lisaks eelnevalt nimetatud liikidele töö linnustiku uuring välja kaitsekorralduslikult olulise liigina ka I kaitsekategooriasse kuuluva merikotka esinemise, keda hinnatakse alal tõenäoliselt pesitsejaks (Händkakk OÜ, 2009). Info liigi võimaliku pesa asukoha kohta kaitsealal puudub ning seepärast ei ole võimalik liigi kaitseks kavandada kaitsekorralduslikke tegevusi. Kuna kaitseala maismaaosal on täies ulatuses rakendatud sihtkaitsevööndi režiim, siis olulised ohutegurid liigile puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide pesitsuskohtade säilimine, negatiivse inimõju puudumine.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide pesitsuskohtade säilimine, negatiivse inimõju puudumine.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Pesitsusaladel kehtib sihtkaitsevööndi režiim, mis tagab elupaikade säilimise looduslikuna.
 - + Loodukaitseala külastatavus ja sellest tulenev häirimine on madal.
 - + Kaitsealal kehtib jahipidamise piirang lindude pesitsusajal (1. märtsist 31. juulini). Oluline on jätkuv järelevalve piirangust kinnipidamise üle.
 - Pesitsusaegne häirimine. Külastajate hulk on väike ja kasutatakse peamiselt olemasolevat puhkekohta ning metsaradu. Põhiliseks vaatamisväärsuseks kaitsealal on Kronskallas ning enamik külastajaid vaatealast kaugemale ei suundu. Metsaradu kasutatakse tervisespordiks, kuid külastatavus ei ole tasemel, mis võiks põhjustada olulist pesitsushäiringut. Samas leidub kaitseala metsateedel märke mootor- ja maastikusõidukitega (ATV) sõitmisest kaitsealal. Tegevus on kaitse-eeskirjaga keelatud.

Meetmed: Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine kaitsealale suunduvatele metsateedele.

2.1.2. SELGROOTUD

2.1.2.1. VASAKKEERMENE PISITIGU

Vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*) III kat; LoA II; KE – jah; LoA – jah; LiA – ei.

Vasakkeermene pisitigu on üks Eesti väiksemaid maismaatiguseid, tema koda on vaid kuni 1,8 mm kõrge ja 0,9 mm lai. Eestis on vasakkeermese pisiteo elupaigaks erinevad niidud, madalsood ja lehtmetsad, üksikuid isendeid on leitud ka lubjarikkast männikust ja

puiskarjamaalt. Mikroelupaigana eelistab liik kõdukihi pealmist, rohkete lagunenud taimeosadega vööndit. Selgelt on eelistatud varjutamata alal, kõrgema ja hõredama taimestikuga niiskemal pinnasel paiknevad mikroelupaigad (Talvi, 2011).

Vasakkeermene pisitigu on Euroopas levinud liik. Eestis on vasakkeermese pisiteo isendeid alates 1848. a kuni tänaseni registreeritud 53 korral kokku 32 erinevast leiukohast. Registreeritud 32 leiukohast 65% asub kaitstavatel aladel (Talvi, 2011).

Vasakkeermese pisiteo elupaigad paiknevad looduskaitseala lääneosas hõlmates soovikutammiku ala ning seda ümbritsevaid niidualasid.

Pisiteo elupaik on registreeritud A. Ehlvesti poolt loodusdirektiivi II lisa maismaatigude inventuuri raames 2002. a. Liigi seisundit iseloomustavate näitajate kohta andmed puuduvad (EELIS, 2012). Teadaolevalt ei ole liigi esinemist ega seisundit looduskaitsealal viimastel aastatel uuritud. Küll on aga toimunud 2010. a maismaalimuste seireprogrammi raames limuste seire looduskaitsealaga külgneval Toolse pargi alal. Kahjuks vasakkeermese pisiteo esinemist piirkonnas seire ei kinnitanud (Kivistaja, 2010).

Eestis on vasakkeermest pisitigu enam ohustavateks teguriteks elupaikade hävimine veerežiimi või maakasutuse muutumise tõttu, elupaikade kvaliteedi langus traditsioonilise maakasutuse muutuste tõttu, elupaikade tallamine, eutrofeerumine, nendes toimuvad suksessioonilised muutused ning elupaikade vähenemine looduskaitsealal tähtsustamine või selle tähelepanu puudumine (Talvi, 2011).

Koostamisel on liigi kaitse tegevuskava. Liigi hea seisundi tagamiseks on vajalik tegevuskava täitmine.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Vasakkeermese pisiteo elupaiga säilimine, liigi esinemise ja elupaiga ulatuse täpsustamine.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Vasakkeermese pisiteo teadaoleva elupaiga säilimine soodsas seisundis, liigi esinemine kaitsealal.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Elupaigas kehtib sihtkaitsevööndi režiim, mis keelab elupaigas majandustegevuse ja seega välistab maaparandusest ja metsamajandusest tulenevad ohutegurid.
 - Elupaikade kahjustamine traditsioonilise maakasutuse muutuste tõttu. Pisiteo elupaik jääb osaliselt niidualale. Pisiteo poollooduslike elupaikade kahjustab nii traditsioonilise maakasutuse lakkamine kui ka selle muutumine intensiivsemaks või mittekohaseks (Talvi, 2011).

Meetmed: Niidukoosluste hooldamine.

2.1.3. TAIMEID

Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka ei kuulu otseselt taimeliikide kaitse, kuid kaitsealal esineb III kaitsekategooriasse kuuluvate taimeliikide leiukohti.

Kaitseala loodeosa vanas loodusmetsas kasvab keskkonnaregistri andmetel balti sõrmkäppa (*Dactylorhiza baltica*). Viimati on liigi kasvukoht registreeritud 1996. a E. Leibaku poolt. Liigi arvukuse kohta andmed puuduvad (EELIS, 2012). Liigi leiukohta on kontrollitud Keskkonnaameti Viru regiooni looduskaitse bioloogi K. Jürgensi poolt 2011. a, kuid vaatlusega liigi leiukohta ei õnnestunud kinnitada.

Samuti on alal teada pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*) kasvukoht, mis on registreeritud 2008. a K. Jürgensi ja T. Muru vaatluse alusel. Vaatlusel leiti Kronkskaldal pangaserval hajusalt u 12 eelmise aasta õisikuvart (EELIS, 2012). Liiki võib esineda ka kaitseala teistes piirkondades, kuna leidub kasvukohaks sobilikke kooslusi.

Kaitseala lähipiirkonnas on registreeritud vööthuul-sõrmkäppa (*Dactylorhiza fuchsii*) kasvukoht. Kaitsekorralduskava koostamise välitöödel registreeriti vööthuul-sõrmkäppa oluliselt laiem esinemisala, sh esines taime ka kaitseala lõunaossa jääva metsatee ääres. Taimed kasvavad gruppidenä. Kokku jäi kaitseala osale u 20 isendit.

Samuti registreeriti välitöödel kaitsealal ühes kasvukohas laialehelise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*) esinemine (kaks taime, lisaks kaks taime väljapool kaitseala) ja ohakasoomuka (*Orobancha pallidiflora*) esinemine (üks taim).

Kaitsealale jäävate taimeliikide kaitse on võimalik tagada läbi elupaikade kaitse ning eraldi täiendavaid kaitsekorralduslikke tegevusi ei kavandata.

2.2. KOOSLUSED

Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärkideks on loodusdirektiivi elupaigatüüpide – väikesaared ning laiud (1620), jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (9010*) ning rusukallete ja jäärakute metsad ehk pangametsad (9180*) kaitse.

Toolse loodusala kaitse-eesmärkideks on loodusdirektiivi elupaigatüüpide veealused liivamadalad (1110), laiad madalad lähed (1160), püsi-rohttaimestikuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), eelluited (2110), vanad loodusmetsad (9010*) ja pangametsad (9180*) kaitse.

Keskkonnaregistri Natura elupaikade kaardikihi alusel jäävad kaitsealale elupaigatüübid veealused liivamadalad (1110), väikesaared ning laiud (1620), eelluited (2110), vanad loodusmetsad (9010*) ja pangametsad (9180*).

Elupaigatüübi jõed ja ojad (3260) näol on tegemist eksitusega. Ainuke piirkonnas keskkonnaregistri andmetel esinev pinnaveekogu on Toolse jõgi, mis jääb kaitsealast välja. Põhjendatud on antud elupaigatüübi kustutamine kaitseala kaitse-eesmärgist.

Ülevaate Natura elupaigatüüpidest Toolse looduskaitsealal annab tabel 2.

Tabel 2. Natura elupaigatüübid Toolse looduskaitsealal

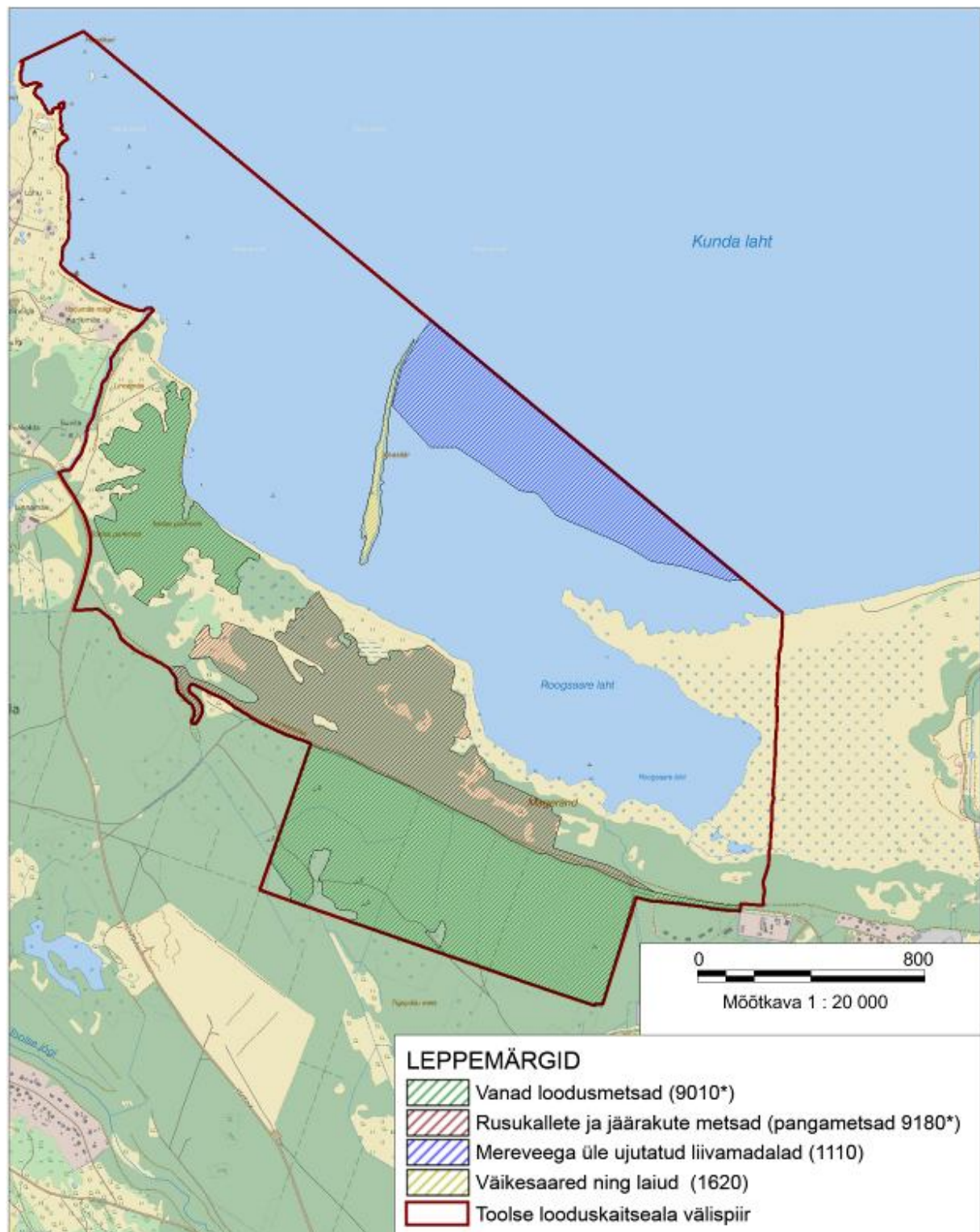
Kood	Elupaigatüüp	LoA eesmärk	LKA eesmärk	Pindala Natura standard-andmebaasis (ha)	Pindala keskkonna-registris (ha)	Esinduslikkus vastavalt Natura standard-andmebaasile	Esinduslikkus vastavalt viimasele inventuurile	Märkused
1110	Veealused liivamadalad	Jah	Ei	30,9	31,0	B	-	Võimalusel täpsustada elupaiga seisundit.
1160	Laiad madalad lahed	Jah	Ei	93,6	0	C	-	Täpsustada elupaigatüübi esinemist inventuuriga. Juhul kui elupaigatüüpi ei esine, tuleb see loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata ning eemaldada Natura standardandmebaasist. Kui elupaigatüüp siiski esineb, tuleb see lisada looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka.
1220	Püsi-rohttaimestuga kivrannad	Jah	Ei	0,09	0	C	-	Täpsustada elupaigatüübi esinemist inventuuriga. Juhul kui elupaigatüüpi ei esine, tuleb see loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata ning eemaldada Natura standardandmebaasist. Kui elupaigatüüp siiski esineb, tuleb see lisada looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka.
1620	Väikesaared ning laiud	Jah	Jah	2,3	2,3	B	B	Korrigeerida elupaiga piiri

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024

								vastavalt põhikaardi uuendusele.
1630*	Rannaniidud	Ei	Ei	-	-	-	-	Täpsustada niidukoosluste esinemine inventuuriga.
2110	Eelluited	Jah	Ei	0,005	0,02	C	-	Täpsustada elupaigatüübi esinemist inventuuriga. Juhul kui elupaigatüüpi ei esine, tuleb see loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata ning eemaldada Natura standardandmebaasist. Kui elupaigatüüp siiski esineb, tuleb see lisada looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka.
3260	Jõed ja ojad	Ei	Jah	-	0	-	-	Elupaigatüüpi alal ei esine. Kustutada looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulgast.
9010*	Vanad loodusmetsad	Jah	Jah	81,4	78,4	B	B	Täpsustada elupaiga andmeid. Tõenäoliselt esineb valemääranguid: alal võib esineda vanu laialehiseid metsi (9020*) ja soostunud ja soolehtmetsi (9080*).
9180*	Pangametsad	Jah	Jah	43,0	43,0	B	B	-
	Teised niidukooslused	Ei	Ei	-	-	-	-	Täpsustada kaitseala loodeosas Linnamäe kinnistul niidukoosluste esinemist elupaigatüüpide inventuuriga.

2.2.1. METSAKOOSLUSED

Toolse looduskaitseala maismaaosa puhul on tegu valdavalt metsaga kaetud alaga. Enamik kaitseala metsakooslusi on arvatud väärtuslike metsaelupaikade hulka (joonis 5).



Joonis 5. Elupaigatüüpide esinemine Toolse looduskaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus.

2.2.1.1. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

Vanad loodusmetsad (9010*) – LoD I; KE – jah; LoA – jah.

Elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Vanad loodusmetsad esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimaskooslusi ehk siis suktsessioonirea hiliseid staadiume (Paal, 2000).

Vanu loodusmetsi (9010*) on Toolse looduskaitsealal 2002. a Natura inventuuri raames inventeeritud 79,1 ha (Männik, 2002). Metsaalad paiknevad kahe eraldisena. Esimene neist hõlmab klindiasangu pealset metsaosa (59,9 ha) ning teine vana parkmetsa/soovikutammiku ala (19,2 ha) kaitseala edelaosas. Kaitseala vanad loodusmetsad on hinnatud esinduslikeks (B) ja kõrge looduskaitse väärtusega (B) metsaelupaikadeks. Natura standardandmebaasi alusel on looduslal seatud eesmärgiks kaitsta 81,4 ha ulatuses vanu loodusmetsi ning need metsad on määratud esinduslikuks (B).

Klindiasangu pealse metsaosa kohta on olemas metsakorralduslikud andmed 2008. a. Tegu on valdavalt jänesekapsa-mustika kasvukohatüüpi kuuluvate okaspuu enamusega puistutega, kohati esineb ka haava enamusega metsaeraldise (Metsaregister, 2012). Järelkasvu moodustab mänd, kuusk, kask ja haab. Alusmetsas domineerivad pihlakas, sarapuu ja kuslapuu. Inimõju metsakooslusele on vähene (Männik, 2002).

Teise vanaks loodusmetsaks määratud elupaiga näol on tegu Kirde-Eestis ainulaadse soovikutammiku alaga. Tegu on tõenäoliselt kunagise soostunud puisniidu või puiskarjamaaga, kus nüüdseks on aastakümneid kestnud looduslik areng, inimõju on vähene. Kasvukohatüüpidest esineb angervaksa ja sinihelmika, kohati ka naadi kasvukohatüüpi. Puistus domineerivad tamm ja mänd, järelkasvuna leidub saart ja tamme. Tamme keskmine vanus on 160–260 aastat, männid on 70–80-aastased. Alusmetsas leidub toomingat, kibuvitsa, paakspuud, kadakat, pihlakat. Alustaimestik on valdav angervaks, tarnad, kõrvenõges, sõnajalad, ojamõõl. Viljakamatel laikudel kasvab naati, metspipart, imekannikest. Rohkesti leidub kõigis kõdunemisastmetes lamapuitu (Seletuskiri..., 2001). Tammik ulatub puistueraldise idaosas rannajooneni, kagus ja lõunas läheb puistu üle soostunud sanglepikuks, edelas lisandub nooremaid halli lepa ja kasepuistuid (Seletuskiri..., 2001). Elupaigatüübiks 9010* on puistu määratud 2002. a Natura inventuuriga. Inventuuriga on puistu valemiks märgitud 3Ta2Lv2Ks2Mä1Lm. Tamme vanuseks on määratud kuni 120 a, mändidel 80 a. Järelkasvu moodustab tamm, hall lepp, kask, mänd ja sanglepp. Alusmetsa moodustab pihlakas ja kuslapuu. Metsa vanus, liigiline koosseis ja struktuur on määratud esinduslikuks (Männik, 2002). Toolse tammikuala on eelnevalt inventeeritud 1996. a ELFi inventuuri raames E. Leibaku poolt. Tammik on määratud angervaksa kasvukohatüüpi ning vastavaks Natura elupaigatüüpidele 9080* ja 9020*.

Soovikutammiku ala kohta puuduvad eraldisepõhised inventeerimise andmed, kuid arvestades, et tegu on erinevate andmete alusel valdavalt tammikuga ning liigniiske metsaalaga, võib esineda

elupaigatüübi valemäärangut. Tamme, pärna, vahtra, saare või jalakatega laialehised metsad kuuluvad laialeheliste metsade elupaigatüüpi (9020*). Samuti on olemasolevate kirjelduste põhjal võimalik eraldise äärealadel elupaigatüübi soostunud ja soo-lehtmetsad (9080*) esinemine. Elupaigatüübi andmete täpsustamiseks on vajalik ala üleinventeerimine ning seejärel paranduste sisseviimine nii keskkonnaregistrisse kui ka Natura standardandmebaasi.

Vanade loodusmetsade elupaigatüüp on looduslik elupaigatüüp, mis ei vaja hea seisundi säilimiseks inimese sekkumist, sh metsamajanduslikke tegevusi.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi pindala on täpsustatud ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud esinemisala ulatuses ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Soodne kaitsereežiim – elupaigatüüp asub täies ulatuses sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.
 - Sõidukiga sõitmine väljaspool teid

Meede: Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine

2.2.1.2. RUSUKALLETE JA JÄÄRAKUTE METSAD EHK PANGAMETSAD (9180*)

Rusukallete ja jäärakute metsad ehk pangametsad (9180*) – LoD I; KE – jah; LoA – jah.

Pangametsad on eeskätt karbonaatsetest, aga ka silikaatsetest kivimitest varisenud rusul ja järskudel kaljustel nõlvadel kasvavad segametsad. Laialehised rusukallete metsad kasvavad Eestis pindalaliselt väga kitsal, kuid muudest kasvukohatüüpidest selgelt eristuva alal – Põhja-Eesti pankranniku jalamil rusukaldel. Mullaks on seal valdavalt panga murendil kujunenud mitmesuguste muldade kompleks, reljeefi kõrgemas osas paiknevad mullad on karbonaatsed. Veerežiim on läbivooluline-allikaline – klindi ülemistest kihtidest nõrgub sageli pinnavesi, klindi alaosas, kambriumi savikihtide pealt, lisandub allikavesi, mis on rikas mineraalainete poolest. Rusukalde ülemises, kamakalises osas võib muld suvel paiguti läbi kuivada (Paal, 2000).

Pangametsi on kaitsealal 2002. a Natura inventuuri raames inventeeritud 43,0 ha. Kaitseala pangametsad on määratud esinduslikuks (B) ja kõrge looduskaitse väärtusega (B) metsaelupaikadeks (Männik, 2002). Natura standardandmebaasi kantu ühtib keskkonnaregistri andmetega.

Elupaigatüüpide inventuuri raames on puistu koosseisuks määratud 2Lm2Lv1Va1Ta1Sa1Pä1Ks+Ku,Hb. Puistu on erivanuseline. Liigiti jäävad maksimaalsed vanused 50–70 a vahele. Järeikasvu moodustab lepp, vaher, tamm, saar, pärn ja kask.

Alustaimestikukus esineb kuslapuud, pihlakat ja toomingat. Mets on struktuurilt mitmekesine ja liigiliselt koosseisult esinduslik (Männik, 2002).

Elupaigatüüp paikneb Põhja-Eesti klindi astangul, mida kutsutakse Kronkskaldaks. Tegu on kuni 35 m kõrguse liivakivist astanguga (Suuroja, 2008).

Pangametsade elupaigatüüp on looduslik elupaigatüüp, mis ei vaja hea seisundi säilimiseks inimese sekkumist, sh metsamajanduslikke tegevusi.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüübiga on kaetud vähemalt 43,0 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüübiga on kaetud vähemalt 43,0 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Soodne kaitse-eesmärk – elupaigatüüp asub täies ulatuses sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.
 - Sõidukiga sõitmine väljaspool teid. Leidub märke tõenäoliselt ATVdega sõitmisest klindi järsakust alla suunduval rajal (Tigapõllu piirkonnas), mis rikub rada ning selle ümbruse metsaala.

Meede: Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine

2.2.2. RANNIKU- JA MEREKOOSLUSED

2.2.2.1. VÄIKESAARED NING LAIUD (1620)

Väikesaared ning laiud (1620) – LoD I; KE – jah; LoA – jah.

Väikesaarte ning laidude elupaigatüüpi on nii keskkonnaregistri kui ka Natura standardandmebaasi alusel 2,3 ha ning ta määratud esinduslikuks (B) ja kõrge looduskaitse väärtusega (B) rannikuelupaigaks (Männik, 2002). Elupaigatüüp hõlmab endas Liivasääre laidu. Tegu on piirkonnas väheesineva rannikulaiuga, mis on oluline pesitsus- ja peatusala lindudele.

Kuna võrreldes elupaigatüübi määramise ajaga on looduslikud protsessid laiude kuju mõnevõrra muutnud, korrigeeriti kaitsekorralduskava koostamise raames põhikaardi ja ortofoto alusel elupaigatüübi paiknemist. Vajalik on elupaiga piiri täpsustamine keskkonnaregistris.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi esinemine 2,3 ha-l, elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi esinemine 2,3 ha-l, elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.

- Mõjutegurid ja meetmed
+ Senini oluline inimõju puudub.

2.2.2.2. MEREVEEGA ÜLE UJUTATUD LIIVAMADALAD (1110)

Mereveega üle ujutatud liivamadalad (1110) – LoD I; KE – ei; LoA – jah.

Loodusdirektiivi tõlgenduses on tegemist liivamadalatega, mis on püsivalt vee all ja ulatuvad sügavuseni kuni 20 m. Elupaigatüübile on iseloomulik suhteliselt taimestikuvaeste koosluste olemasolu. Kuna elupaigatüüp esineb enamasti hüdroloogiliselt aktiivsetes piirkondades, siis on kinnitunud põhjataimestiku esinemine raskendatud. Kui põhjataimestik esineb, siis on ta esindatud kõrgemate veetaimede või harvem mändvetikate kooslustega (Paal, 2000).

Mereveega üleujutatud liivamadalad katavad kaitsealast nii keskkonnaregistri kui ka Natura standardandmebaasi alusel 30,9 ha. Elupaigatüübi andmeid uuendati 2012. a, viimaseks inventeerijaks on G. Martin, kes määras elupaiga looduskaitse seisundi keskmiseks (III). Elupaik on Natura standardandmebaasi alusel esinduslik (B) ja kõrge looduskaitse väärtusega (B). Võimalusel tuleb elupaigatüübi esinduslikkuse hinnangut täpsustada.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi esinemine 30,9 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi esinemine 30,9 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed
+ Senini oluline inimõju puudub.

2.2.2.3. PÜSI-ROHTTAIMESTUGA KIVIRANNAD (1220)

Püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220) – LoD I; KE – ei; LoA – jah.

Tegu on püsi-rohttaimestuga kaetud klibuvallide kõrgemate osade ja moreenrannikutega.

Püsi-rohttaimestikuga kivirannad esinevad Natura standardandmebaasi alusel looduskaitsealal väikeses ulatuses kattes 0,1 ha. Elupaigatüübi esinduslikkus on määratud keskmiseks (C). Elupaigatüübi looduskaitse seisund on hinnatud keskmiseks (C) ja üldhinnangult on elupaigatüüp oluline (C).

Elupaigatüüpi pole seni kaitsealal inventeeritud. Välitööde ja kameraalsete andmete alusel võib öelda, et vastava elupaigatüübi esinemine kaitsealal on tõenäoline. Vajalik on elupaigatüübi esinemise, ulatuse ja seisundi täpsustamine elupaigatüüpide inventuuriga.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüübi andmete täpsustamine inventuuriga, elupaigatüübi esinemise korral selle säilimine.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Pikaajalist kaitse-eesmärki on võimalik seada peale elupaigatüübi esinemise täpsustamist.
- Mõjutegurid ja meetmed:
+Käesoleval ajal elupaigatüübile olulised negatiivsed mõjurid puuduvad.

2.2.2.4. LAIAD MADALAD ABAJAD JA LAHED (1160)

Laiad madalad abajad ja lahed (1160) – LoD I; KE – ei; LoA – jah.

Elupaigatüüpide käsiraamatu kohaselt on laiade abajate ja lahtede elupaigad merelainete otsese mõju eest varjatud, neile on iseloomulik põhjasetete ning kasvupinnaste ulatuslik varieeruvus, samuti bentiliste koosluste selgesti väljenduv võõndilisus. Madalaid avatud merelahti ning abajaid leidub Hiiumaal, Saaremaal ja ka Lääne-Eesti rannikul. Põhja katab muda või liiv, vesi on suveperioodil soe, talvel aga võib jääkate ulatuda põhjani (Paal, 2000).

Natura standardandmebaasi kohaselt on laiade madalate abajate ja lahtede elupaigatüüp looduskaitsealal suurima katvusega hõlmates alast 20% ehk 93,1 ha. Elupaigatüübi esinduslikkus ja looduskaitsealine seisund on määratud keskmiseks (C). Elupaigatüüp on üldhinnangult olulise (C) väärtusega.

Elupaigatüüpi seni alal inventeeritud ei ole. Elupaigatüüpi 2004. a mereelupaikade inventuuri raames ei määratud. Samuti leiab ülevaade Viru alamvesikonna rannikumere veekvaliteedist, et antud elupaigatüüpi Viru alamvesikonna rannikumeres ei esine (Lips, 2003).

Vajalik on elupaiga esinemist täpsustada inventuuriga. Juhul kui elupaigatüüpi ei esine, tuleb see loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata ning eemaldada Natura standardandmebaasist.

2.2.2.5. KUJUNEVAD LIKUVAD RANNIKULUIDED (2110)

Kujunevad liikuvad rannikuluided ehk celluid (2110) – LoD I; KE – ei; LoA – jah.

Elupaigatüüpide käsiraamatu kohaselt on tegu tuiskliivaaladel moodustuvate rannikuluidete esimese arengustaadiumiga. Pinnaseks on lahtine, ajuti tuule poolt edasikantav liiv. Taimekooslused ei ole veel välja kujunenud, esinevad luidete järgmisele suktsessioonistaadiumile omaste koosluste fragmendid (Paal, 2000).

Natura standardandmebaasi kohaselt on rannikuluidet 0,0% pindalast. Keskkonnaregistri Natura elupaikade kihi alusel jääb elupaigatüüp kaitsealale 0,02 ha ulatuses, olles väljaspool kaitseala asuva suurema elupaigatüübi äär. Elupaigatüübi esinemist ja pindala tuleb inventuuri käigus

täpsustada. Juhul kui selgub, et elupaigatüüpi kaitsealal ei esine, tuleb kujunevad liikuvad rannikuluited (2110) loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata.

2.2.3. NIIDUKOOSLUSED

Kaitsealal leidub niidualasid kaitseala loodeosas ning keskosa rannäärsel alal. Niidukooslused ei ole Natura standardandmebaasi kantud elupaigatüüpidega, kuid tõenäoline on alal Natura elupaigatüüpide esinemine.

Kaitseala keskosa rannaalal paiknev 2,2 ha suurune niidukooslus inventeeriti 2000. a poollooduslike koosluste inventuuriga B. Holmi ja M. Eriti poolt rannaniiduks (1630*). Niidu geobotaaniline väärtus oli väike või puudus ning niitu ei olnud pikka aega niidetud. Keskkonnaregistri poollooduslike koosluste kihile elupaigatüüpi rannaniidud (1630*) ei ole kantud.

Kaitseala loodeosa (Linnamäe kinnistu) niidukooslused on 2014. a hooldamata. Samas pole ala veel oluliselt võsastunud, mistõttu on alust arvata, et veel mõned aastad tagasi neid niideti. Inventeerimisandmed nende niitude kohta puuduvad, kuid Natura elupaigatüüpide esinemine on alal tõenäoline.

Vajalik on niiduelupaikade inventuur.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Toolse looduskaitseala külastuskoormus on keskmisel tasemel. Põhiliseks vaatamisväärsuseks ja külastusobjektiks on kaitseala piiridest välja jääv nn Kronkskalda (klindi osa) vaateala ja Toolse linnus. Enamik külastajaid vaatealadelt kaugemale ei suundu ja seega otseselt kaitsealale ei sattu.

Kronkskalda vaateala paikneb kaitseala Kunda linna poole jäävas osas ning sellele juhatavad viidad. Sinna on rajatud vaateala, mida regulaarselt niidetakse ning kust avaneb vaade klindile ja kaitseala mereosale. Tegu on Kunda Linnavalitsuse poolt hallatava alaga. Vaateala jääb väljapoole looduskaitseala piire, kuid on osaks kaitseala külastustaristust. Vaateala juurde jääb parkimisala koos kahe infotahvliga. Kronkskallas ehk klindiastang ise kulgeb peaaegu läbi terve kaitseala.

Toolse linnuse varemed paiknevad Toolse looduskaitsealaga külgnevalt ning jäävad sellest loodesse. Tegu on eeskätt suveperioodil aktiivselt külastatava objektiga, kust avaneb vaade Toolse looduskaitsealale ja Kunda linnale. Linnuse juures info kaitseala olemasolu ja paiknemise kohta puudub.

Kohalikud omavalitsused näevad oma arengudokumentides Toolse looduskaitseala kui puhkeala ning väärtustavad selle puhke- ja turismipotentsiaali. Kunda linna arengukava 2003–2017 ja Kunda linna üldplaneering näevad ette Kronkskalda vaateplatvormi rajamist ning tervise- ja matkaradade rajamist (trepistiku ja laudtee ehitamine) Kronkskalda kaitsealast väljapoole jäävale osale.

Viru-Nigula valla üldplaneering käsitleb ala kui kaitsealal paiknevat puhkeala ning Vihula valla üldplaneering ja arengukava käsitlevad ala kui puhke- ja turismiala. Vihula valla üldplaneering käsitleb kaitseala osana Karepa–Toolse väärtuslikust maastikust.

Kunda linna kaitsealaga külgnevale alale on rajamisel uus elamurajoon. Uute elamute rajamisel võib tõusta eeskätt kaitseala Kronkskalda poolse osa külastuskoormus.

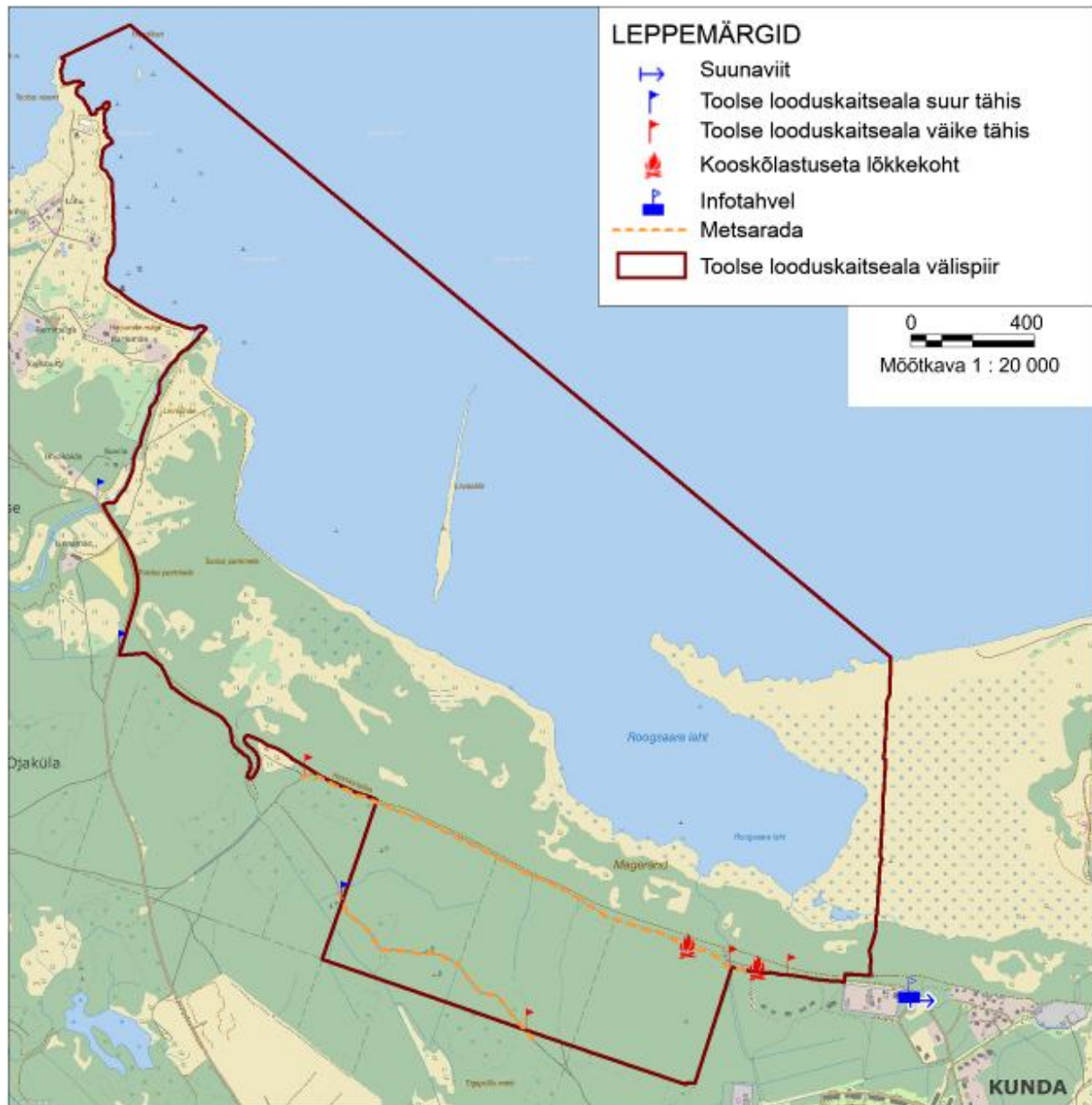
Visioon ja eesmärk

- Visioon

Kaitseala külastuskoormus ei tõuse võrreldes praegusega olulisel määral. Peamisteks külastusobjektideks jäävad kaitsealaga külgnevad Kronkskalda vaateala ja Toolse linnus. Kaitseala külastajad on teadlikud alal kehtivatest piirangutest ning järgivad neid.

- Eesmärk

Kaitseala külastajad on teadlikud alal kehtivatest piirangutest ning järgivad neid.



Joonis 6. Olemasolev taristu Toolse looduskaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus.

3.1. VIIDAD, INFOTAHVLID JA TÄHISED

Toolse looduskaitsealale otseselt teeviidad ei juhata, küll aga paikneb Kunda linnas viit kaitseala peamisele vaatamisväärsusele – Kronkskaldale. Täiendav viit juhatab Kronkskalda vaatealale vahetult vaateala juures. Kronkskalda vaateala jääb väljapoole kaitseala. Viidad on heas seisundis ning neid järgides on võimalik ala leida.

Kunda linnast Toolse looduskaitsealale viiva tee äärde on paigaldatud kaks infotahvlit. Üks infotahvlistest käsitleb Toolse looduskaitseala asendit ja väärtusi ning teine sisaldab infot Balti klindi kohta. Mõlemad tahvlid on heas seisukorras ning asjakohase ja kaasaegse infoga.

Mõlemad infotahvlid asuvad Kronkskalda vaateala vahetus läheduses ning nende juurde on võimalik parkida. Esineb probleeme infotahvlitele ligipääsetavusega talvel, kuna lund lükatakse infotahvlite esisele alale.

Kaitseala välispiirile on paigaldatud looduskaitseala tähised (joonis 6). Kasutatud on vastavalt Keskkonnaministri määrusele „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised” väikeseid ja suuri tähiseid. Alale on paigaldatud neli väikest ja neli suurt tähist. Kõik kaitsekorralduskava välitöödel kaardistatud tähised on hiljuti paigaldatud, heas seisukorras ja hästi märgatavad. Tähised paiknevad peamistes kohtades, kust on võimalik kaitsealale läheneda. Samas ei ole kaitseala kõik nurgapunktid tähistatud ja seega on vajalik täiendavate tähiste paigaldamine.

- *Meetmed: Olemasolevate infotahvlite ja tähiste hooldus. Vajadusel uuendamine.*
- *Meetmed: Täiendavate tähiste paigaldamine.*

3.2. ÕPPE-JA MATKARAJAD

Õppe- ja matkaraja sihtotstarbega radasid ei ole kaitsealale rajatud ja neid ei ole täiendavalt plaanis rajada. Kunda linna arengudokumendid näevad ette küll Kronkskalda vaatealalt alguse saava matkaraja rajamist, kuid see on kavandatud väljapoole Toolse looduskaitseala.

Kaitseala klindipealsele jääb rada, mida peamiselt Kunda linna elanikud kasutavad jalutamiseks ja tervisespordiks. Rada asub riigimaal. Ohutuse tagamiseks on vajalik rajale langenud puude eemaldamine.

Rada on osaliselt rikutud tõenäoliselt maastikusõidukite poolt ning märjal perioodil kohati halvasti läbitav. See on kaasa toonud halvasti läbitavate rajaosade laienemise. Samuti on rattaroopad leitavad kaitseala idaosa mereäärses piirkonnas. Vajalik on mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine.

Klindiastanguga paralleelsel alal paikneb ilusa vaatega kohti. Kuna tegu on looduskaitsealaga, siis suuremahulisi vaadete avamisega seotud tegevusi ei ole põhjendatud teostada. Võimalik on vaate avamine ühest vaatekohast.

Kunda linna arengudokumendid näevad ette Kronkskalda vaatealale vaateplatvormi väljaehitamist. Vaateala jääb küll väljapoole kaitseala, kuid võimaldaks klindiastanguga ohutult ning klinti kahjustamata tutvuda, vähendades sealjuures kaitseala külastuskoormust.

- *Meetmed: Raja hooldamine, rajale kukkunud puude eemaldamine.*
- *Meetmed: Rajale mootorsõidukitega sissesõitu keelavate märkide paigaldamine.*

- *Meetmed: Vaate avamine klindiga paralleelsel teelõigul.*

3.3. LÖKKEKOHAD

Kaitsealal puuduvad ametlikud lõkkekohad. Kronkskalda vaatealalt alguse saava metsatee äärde on rajatud kaks ebaseaduslikku lõkkekohta. Kunda linna territooriumile jäävat lõkkekohta on senini korras hoidnud Kunda Linnavalitsus.

Vajalik on kooskõlastamata lõkkekohtade likvideerimine.

- *Meetmed: Lõkkekohtade likvideerimine.*

3.4. KAITSEALA TUTVUSTAMINE

Teadaolevalt kaitseala tutvustavaid infovoldikuid senini välja antud ei ole. Kaitseala kohta on võimalik infot leida peamiselt seonduvalt Kronkskaldaga. Kronkskallast käsitlev lühiülevaade on välja toodud nii Kunda linna veebilehel kui ka Põhja-Eesti klinti käsitlevates väljaannetes (nt <http://www.klint.envir.ee>).

Arvestades, et kaitseala paikneb tiheasustusala vahetus läheduses, on asjakohane kaitseala tutvustava infovoldiku olemasolu.

- *Meetmed: Infovoldiku väljaandmine.*

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID, SEIRED JA UURINGUD

4.1.1.1. RÖÖVLINDUDE SEIRE

Kaitseala jääb Kunda röövlinnuruutu, kus on riikliku seire raames toimunud röövlindude seire. Jätkata tuleb seire teostamist. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule seireprogrammile. Seire meetodiks on pesitsevate kulliliste ja kakuliste territooriumite kaardistamine ning pesitsusedukuse kontroll. Seiret teostatakse iga-aastaselt.

Tegemist on I prioriteeti kuuluva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaagentuur (KAUR).

4.1.1.2. ELUPAIGATÜÜPIDE INVENTUUR

Kuna elupaigatüüpide andmed on vastukäivad, tuleb teostada elupaigatüüpide inventuur täpsustamaks elupaikade seisundit, esinemist ja piire. Eeskätt tuleb täpsustada mere- ja rannikukoosluste (1160, 1220, 2110) andmeid ja võimalike niiduelupaigatüüpide esinemist. Inventeeritava ala suurus on 35,8 ha.

Metsakoosluste osas puudub eraldistepõhine metsainventuur klindialusel alal asuva vana loodusemetsa elupaigatüüpi arvatud metsakoosluse kohta. Kuna tegu on tammikuga, on vajalik teostada metsaelupaiga inventuur selgitamaks elupaigatüübi määranu korrektsust. Inventeeritava ala suurus on 19,2 ha.

Tegemist on II prioriteeti kuuluva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus kavandatakse 2017. a.

4.1.1.3. LINNUSTIKU INVENTUUR

Linnustiku inventuur on vajalik korraldada kaitsekorraldusperioodi lõpus kaitsemeetmete kontrolliks ja uute ettepanekute tegemiseks. Inventuuri eesmärgiks on haude- ja rändlindude liigilise koosseisu, elu- ja peatuspaikade määramine ning kaitseväärtusega linnuliikide arvukuse kindlaks tegemine. Inventeeritavaks alaks on kogu kaitseala.

Tegu on II prioriteeti kuuluva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus kavandatakse enne uue kaitsekorralduskava koostamist 2023. a.

4.1.1.4. VASAKKEERMESE PISITEO INVENTUUR

Kaitseala kaitse-eesmärgiks oleva vasakkeermese pisiteo osas puuduvad pärast 2002. a toimunud elupaiga registreerimist andmed. Pisiteo esinemise ja seisundi kindlakstegemiseks viiakse läbi inventuur. Inventeeritavaks alaks on lääneosas paiknev niiduala u 7,8 ha.

Tegu on II prioriteeti kuuluva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus kavandatakse 2016. a.

4.1.2. HOOLDUS, TAASTAMINE, OHJAMINE

4.1.2.1. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

2014. a vaatluse tulemusena võib väita, et poollooduslikke kooslusi on alal u 7,8 ha. Vajalik on täpsemalt määratleda niidutüübid. Seda teeb Keskkonnaamet 2015. a inventuuri käigus. Niidud ei ole eriti võsastunud. Umbes 3 ha ulatuses on vaja eemaldada madalat hõredat võsa ning 1 ha ulatuses kõrget keskmise tihedusega võsa. Madal ja hõre võsa on eemaldatav ühe aastaga (planeeritud 2016. a), järgnevatel aastatel saab seda ala juba niita. Alal, kus kasvab kõrge keskmise tihedusega võsa, on taastamistööd planeeritud kaheks aastaks (2016, 2017).

Niitmistöödega saab 3,8 ha ulatuses alustada juba 2016. a. Pärast madala hõreda võsa eemaldamist lisandub 2017. a hooldusesse veel 3 ha (kokku hooldamisel 6,8 ha). 2018. a on taastamistööd lõpetatud ning niidetav ala on 7,8 ha.

Poolloodusliku koosluse hooldamine on vajalik, et tagada soodsad elupaigatingimused vasakkeermesele pisiteole. Tegemist on II prioriteedi töödega, mida korraldavad Keskkonnaamet ja maaomanikud.

4.1.3. TARISTU

4.1.3.1. INFOTAHVLITE HOOLDUS

Kaitsekorralduskava koostamise ajal oli Kronkskalda vaateala juures olevate infotahvlite seisund hea. Infotahvlid olid varustatud asjakohase infoga. Vaateala arendamisega tuleb infotahvlile lisada kaitsealal asuva raja skeem.

Infotahvlite hooldus kuulub II prioriteeti. Tegevust korraldab KOV.

4.1.3.2. TÄHISTE PAIGALDAMINE

Vajalik on kahe keskmise suurusega täiendava piiritähise paigaldamine.

Kaitseala tuleb tähistada vastavalt Keskkonnaministri määrusele „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised” (RTL 2004, 78, 1255). Tähiste paigaldamine on oluline, et teavitada ala külastavaid inimesi kaitseala paiknemisest ning ära hoida teadmatusest tulenevaid ohtusid

kaitseala väärtustele. Piiritähiste teavitav roll aitab seega kaudselt kaasa kõikide väärtustega seotud eesmärkide saavutamisele.

Tähiste paigaldamine kuulub II prioriteeti. Tegevust korraldab RMK. Tegevus kavandatakse 2016. a.

4.1.3.3. TÄHISTE HOOLDUS

Kaitsekorralduskava koostamise ajal oli ala tähistuse seisukord hea. Vajalik on tähistuse korrashoid, mida tehakse vastavalt jooksvale vajadusele.

Tähiste hooldus kuulub II prioriteeti. Tegevust korraldab RMK.

4.1.3.4. LÖKKEKOHTADE LIKVIDEERIMINE

Klindias tanguga paralleelse metsaraja äärde on rajatud kaks lõkkekohta. Mõlemad lõkkekohad jäävad riigi omandis olevale või jätkuvalt riigi omandis olevale reformimata maale. Vastavalt kaitse-eeskirjale on lõkke tegemine lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Antud lõkkekohad on rajatud ilma kaitseala valitseja nõusolekuta. Vajalik on lõkkekohtade likvideerimine. Lõkkekohtade taastekkimisel tuleb likvideerimist korrata.

Tegu on II prioriteeti kuuluva tegevusega. Tegevust korraldab RMK.

4.1.3.5. VAATE AVAMINE JA RAJA HOOLDUS

Vajalik on tagada olemasoleva klindipealse metsaraja läbitavus, et vältida läbitamatutest kohtadest möödasaamiseks uute teede teket ning kindlustada külastajate ohutus.

Raja servadest tuleb eemaldada noort pealekasvavat võsa, rajale ulatuvad rippuvad oksad ning külastajatele ohtlikuks osutada võivad puud. Raja serva hooldusel tuleb lähtuda raja kõrval kasvava esimese puuderea kaugusest, säilitada tuleb raja servas kasvavad põlispuud, mis on olulise tähtsusega elupaiga väärtuste hoidmisel.

Kaitseala klindias tanguga paralleelsel metsarajal, mis on kaitsealal kõige enam kasutatav rada, asub kauni vaatega kohti. Kuna tegu on looduskaitsealaga, siis ulatuslikku vaadete avamist kaitsekorralduskavaga ette ei nähta. Põhjendatud on ühes vaatekohas vaate avamine (Lisa 5 foto 8). Vaate avamiseks tohib eemaldada võsa (kuni 8 cm läbimõõduga) ning vaadet piiravaid oksid. Puude raiet klindinõlvalt vaate avamiseks ette ei nähta.

Võsa eemaldamine on vajalik iga kolme aasta tagant. Raja puhastamisel ja vaate avamisel tekkivad raiejäätmed tuleb koristada – kaitsealalt ära viia. Võsa võib hakkida kohapeal ning saadud haket kasutada raja niiskete lõikude täitmiseks. Hooldustööde käigus langetatud suure läbimõõduga puud tuleb jätta lamapuiduna teerajast kaugemale metsa alla.

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024

Metsatöid on soovitatav teha sügis-talvisel ajal külmunud pinnase ja lumekatte olemasolu korral. Vajadusel ka teistel aegadel, kui ei rikuta maapinda.

Vaate avamine plaanitakse 2017. a. Rada tuleb puhastada vastavalt vajadusele, et tagada inimeste ohutus. Tegemist on II prioriteedi tegevustega, mida korraldab RMK.

4.1.3.6. MOOTORSÕIDUKITE KEELUMÄRKIDE PAIGALDAMINE

Kaitsealal on probleemiks metsateedel maastikusõidukitega (ATV-d) sõitmine. Vajalik on vastavat tegevust keelavate märkide paigaldamine. Kokku tuleb paigaldada kaks keelumärki.

Tegu on II prioriteeti kuuluva tegevusega. Tegevust korraldab RMK. Tegevus kavandatakse 2016. a.

4.1.4. KAVAD, EESKIRJAD

4.1.4.1. KAITSE-EESKIRJA MUUTMINE

Kaitse-eeskiri vajab korrigeerimist kaitse-eesmärkide osas. Eemaldada Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp – jõed ja ojad (3260). Lisada loodusala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp mereveega üle ujutatud liivamadalad (1110). Juhul kui elupaigatüüpide inventuuri käigus selgub, et kaitsealal siiski esinevad elupaigatüübid laiad madalad lahed (1160), püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220) ja eelluited (2110), tuleb need kaitseala kaitse-eesmärkideks lisada.

Tegu on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaministeerium. Tegevust on otstarbekas teha peale elupaigatüüpide inventuuri läbiviimist 2018. a.

4.1.4.2. LOODUSALA KAITSE-EESMÄRGI MUUTMINE

Toolse loodusala kaitse-eesmärgiks on määratud jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) kaitse. Jõesilm elutseb Toolse jões, mis jääb väljapoole kaitseala. Kuna silmu elupaik ei jää kaitsealale tuleb liik loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata.

Samuti puudub info loodusala kaitse-eesmärgina nimetatud elupaigatüüpide kujunevad liikuvad rannikuluited ehk eelluited (2110), püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220) ja laiad madalad abajad ja lahed (1160) esinemise kohta. Kui inventuuri tulemusena selgub, et neid elupaigatüüpe alal ei esine, tuleb need kaitse-eesmärkidest välja arvata.

Tegu on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaministeerium. Tegevust on otstarbekas teha peale elupaigatüüpide inventuuri läbiviimist 2018. a.

4.1.4.3. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE VAHEHINDAMINE JA KAVA UUENDAMINE

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024

Käesoleva kaitsekorralduse tulemuslikkuse vahehindamine teostatakse 2019. a ning tulemuslikkuse hindamine ja kava täitmise analüüs ning uue kava koostamine viiakse läbi 2024. a. Tulemuslikkuse hindamisel lähtutakse tabelis 3 esitatud kriteeriumitest.

Tegevus aitab kaasa kõikide väärtustega seotud eesmärkide saavutamisele.

Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

4.1.5. KAITSEALA TUTVUSTAMINE JA KESKKONNAHARIDUS

4.1.5.1. INFOVOLDIKU VÄLJAANDMINE

Infovoldiku väljaandmine on osa selgitustööst, mida on vajalik teha nii kohalike elanike kui ka kaitseala külastavate turistide hulgas. See peab aitama eelkõige vältida kaitstavate taimede korjamist ja lindude häirimist ning samas edendada loodushariduslikku tegevust.

Tegu on III prioriteeti kuuluva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus on kavandatud 2016. a.



Joonis 7. Kaitsekorralduslikud tegevused. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus. Mõõtkava 1:16 000

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 2 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 2. Tegevuskava ja eelarve.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
					Inventuurid, seired, uuringud										
4.1.1.1	Röövlindude seire	Riiklik seire	KAUR ⁵	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.2	Metsaelupaigatüüpide inventuur (19,2 ha)	Inventuur	KeA	II			15								15
4.1.1.2	Rannikuelupaigatüüpide inventuur (u 27,3 ha)	Inventuur	KeA	II			20								20
4.1.1.2	Niiduelupaikade inventuur (u 7,8 ha)	Inventuur	KeA	II	X										X
4.1.1.3	Linnustiku inventuur	Inventuur	KeA	II									20		20
4.1.1.4	Vasakkeermese pisiteo inventuur	Inventuur	KeA	II		10									10

⁵ KAUR – Keskkonnaagentuur, KeM – Keskkonnaministeerium, KeA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, KOV – kohalik omavalitsus.

X – teostatakse asutuse tööülesannete raames või maksumus selgub edasise projekteerimise käigus.

Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste taastamine (u 4 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA/huvilised	II		9	2,3	18	18						11,3
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste hooldamine (u 7,8 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA/huvilised	II		7	13	15	15	15	15	15	15	15	125
Taristu, tehnika ja loomad															
4.1.3.1.	Infotahvlite hooldus	Infotahvlite hooldamine	KOV	II			2			2			2		6
4.1.3.2.	Tähiste paigaldamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		6									6
4.1.3.3.	Tähiste hooldus	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		2			2			2			6
4.1.3.4.	Lökkekohtade likvideerimine	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade likvideerimine	RMK	II		2			2			2			6
4.1.3.5	Vaate avamine	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II			X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.3.6	Mootorsõidukite keelumärkide paigaldamine	Külastuskoormuse reguleerimine	RMK	II		8									8

Kavad, eeskirjad															
4.1.4.1	Kaitse-eeskirja muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I				X							X
4.1.4.2	Loodusala kaitse-eesmärgi muutmine	Tegevuskava	KeA	I				X							X
4.1.4.3	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine ja kava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I					X					X	X
Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus															
4.1.5.1	Kaitseala tutvustava trükise koostamine, kujundamine ja väljaandmine (1000 tk)	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KeA	III		6									6
				Kokku	0	50	52,3	15	19	17	15	19	37	15	239,3

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorraldusmeetmete tulemuslikkuse hindamiseks tuleb dokumenteerida kõik kaitsealal läbiviidavad kaitsekorraldusliku iseloomuga tööd ja tegevused. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpuks koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs.

Koosluste ja liikide seisundit hinnatakse nende säilimiseks vajaliku kaitsekorra tagamise ning nende elupaikade soodsa seisundi määratlemise läbi.

Metsaelupaigatüüpide puhul on olulisimaks tulemuslikkuse hindamise kriteeriumiks see, et oleks rakendatud metsamajanduse mõjusid vältiv kaitsekord. Tulemusliku kaitsekorralduskava rakendamise korral on lõpule viidud metsaelupaikade inventeerimine metsaeraldiste põhiselt ning metsaelupaikade pindala ja esinduslikkus säilinud.

Rannikukoosluste osas on tulemusliku kaitsekorralduskava rakendamise korral teostatud elupaigatüüpide esinemist, pindala ja seisundit täpsustav elupaigatüüpide inventuur.

Liikide ja nende elupaikade olukorda hinnatakse nende arvukuse ja asurkonna seisundi järgi. Kaitsekorraldust loetakse edukaks, kui registreeritud ja teadaolevate kaitstavate liikide elupaigad on säilinud ning koosseisus ja arvukuses olulisi muutusi ei ole.

Kaitsekorra rakendamine on olnud edukas, kui kaitse-eeskirja on tehtud asjakohased muudatused.

Kõikide valdkondade tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid ning nende arvulised väärtused on esitatud tabelis 3. Tabelis on esitatud vastavate kaitseväärtuse kohta ülevaatlikult kaitsetegevuse tulemuslikkuse hindamiseks vajalikud kriteeriumid ning nende lähte- ja sihtväärtused.

Tabel 3. Tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.1.	Rändlinnud	Liikide esinemine ja arvukus	Kaitseala on oluline peatuspaik rabahanele, kümnokk-luigele, suur-laukhanele, hallhanele, rääkspardile ja soopardile.	Tagatud on soodsad tingimused toitumiseks ja puhkamiseks rändel peatuvatele liikidele. Rändel peatub lahel ligi 3000 is rabahanesid, 60 is kümnokk-luiki, 2500 is suur-laukhanesid, 100 is hallhanesid, 100 is rääksparte ja 1 p sooparte.	Rändel peatuvate liikide koosseisu ja arvukuse osas olulisi muutusi võrreldes 2009. a inventuuriga ei oodata.
2.1.1.2.	Haudelinnud	Liikide esinemine ja arvukus	Hüübi pesitsemine 1-2 paari, kanakulli 1 paari tõenäoline pesitsemine, laanerähni pesitsemine 1 paar, valgeselg-kirjurähni pesitsemine 1-2 paari.	Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide pesitsuskohtade säilimine negatiivse inimõjuta. Hüübi pesitsemine vähemalt 1 paarina, kanakulli pesapaikade säilimine, laanerähni pesitsemine vähemalt 1 paarina, valgeselg-kirjurähni pesitsemine vähemalt 1 paarina.	Andmeid võrreldakse 2009 a linnustiku inventuuriga.
2.1.2.1.	Vasakkeermene pisitigu	Liigi elupaiga säilimine ja liigi esinemine	Elupaigana on säilinud soovikutammik, liiki ei ole peale 2002. a registreeritud.	Elupaik on säilinud, liigi esinemisandmed on täpsustatud.	
2.2.1.1.	Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala	Esineb kahe eraldi esina: klindiasangu pealne metsaosa (59,3 ha) ja vana parkmetsa/soovikutammiku ala (19,1 ha). Soovikutammiku puhul tõenäoline elupaigatüübi valemäärang. Elupaiga Esinduslikkus B.	Elupaigatüübi pindala on täpsustatud ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	

2.2.1.2.	Rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad 9180*)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala	Elupaigatüübi pindala on 42,8 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B.	Elupaigatüübi pindala on vähemalt 42,8 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	Tehakse valikuline inventuur
2.2.2.1	Väikesaared ning laiud (1620)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala	Elupaigatüübi pindala on 2,3 ha, esinduslikkus B.	Elupaigatüübi pindala on 2,3 ha, esinduslikkus B või kõrgem	Hinnatakse, kas kaitsekorraldusperioodi jooksul on esinenud olulisi ohutegureid. Nende puudumisel võib järeldada, et elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus on säilinud või on kõrgem.
2.2.2.2	Mereveega üle ujutatud liivamadalad (1110)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala	Elupaigatüübi pindala on 31,0 ha, esinduslikkus B	Elupaigatüübi pindala on 31,0 ha, esinduslikkus B või kõrgem	Hinnatakse, kas kaitsekorraldusperioodi jooksul on esinenud olulisi ohutegureid. Nende puudumisel võib järeldada, et elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus on säilinud või on kõrgem.
2.2.2.3	Püsi-rohttaimestuga kivrannad (1220)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala	Andmed puudulikud.	Elupaigatüübi andmed täpsustatud.	

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus:

Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Leivits, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R. & Ots, M. 2009. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2003–2008. *Hirundo* 22: 3-31.

Entec Eesti AS. 2002. Vihula valla üldplaneering. Tallinn. Kättesaadav: <http://www.vihula.ee/index.php?main=772>

Entec Eesti AS. 2005. Viru-Nigula valla üldplaneering. Tallinn. Kättesaadav: <http://www.viru-nigula.ee/index.php?id=345>

Händkakk OÜ. 2009. Letipea maastikukaitseala ja Toolse looduskaitseala linnustik. Aruanne. Tartu.

Kiristaja, P. 2010. Seireprogrammi maismaalimused 2010. aasta aruanne. Tallinn.

Kunda linna arengukava 2003-2017. Kättesaadav: <http://www.kunda.ee/public/files/Arengukava.pdf>

Kunda linna üldplaneering. Kättesaadav: <http://www.kunda.ee/public/files/YLDPLANEERING.pdf>

Kuus, A., Kalamees, A. 2003. Euroopa Liidu tähtsusega linnualad Eestis. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing. Kättesaadav: <http://www.eoy.ee/linnualad/iba2003.pdf>

Lips, U., Martin, G., Põllumäe, A. 2003. Ülevaade Viru alamvesikonna rannikumere veekvaliteedist (I etapp). EL LIFE-Environment projekt “Viru-Peipsi CAMP”. Tallinn. Kättesaadav: <http://www.viru.peipsi.envir.ee/file/Rannikumeri.pdf>

Luigujõe, L. 2007. Aasta lind on luik. Eesti Loodus. Kättesaadav: <http://www.eoy.ee/projektid/al2007/EL-2-luik.pdf>

Luigujõe, L. 2008. Kesktalvine veelindude loendus – 2008. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.

Luigujõe, L. 2009. Riikliku keskkonnaseire programmi allprogrammi, Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire, Kesktalvine veelinnuloendus täitmine 2009. aasta aruanne. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.

Luigujõe, L. 2010. Riikliku keskkonnaseire programmi allprogrammi, Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire, Kesktalvine veelinnuloendus täitmine 2010. aasta aruanne. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.

Luigujõe, L. 2011. Riikliku keskkonnaseire programmi allprogrammi, Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire, Kesktalvine veelinnuloendus täitmine 2011. aasta aruanne. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024

Männik, A. 2002. Natura 2000 ala inventeerimise ankeet. Käsikiri kättesaadav Keskkonnaametist.

Paal, J. 2000. „Loodusdirektiivi” elupaigatüüpide käsiraamat. Tartu: TÜ botaanika ja ökoloogia instituut. 202 lk. Kättesaadav: <http://www.botany.ut.ee/jaanus.paal/n2000.pdf>

Seletuskiri Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja juurde. 2001. Tallinn. Käsikiri kättesaadav Keskkonnaametist.

Suuroja, K. 2008. Põhja-Eesti klint: Eesti looduse sümbol. Tallinn: Keskkonnaministeerium.

Talvi, T. 2011. Vasakkeermese pisiteo (*Vertigo angustior* Jeffreys) kaitse tegevuskava. Viidumäe. Käsikiri kättesaadav Keskkonnaametist.

Vihula valla arengukava aastani 2025. Kättesaadav: <http://www.vihula.ee/index.php?main=677>

Viru-Nigula valla arengukava. Kättesaadav: <http://www.viru-nigula.ee/index.php?id=463>

Seadused, määrused:

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. RTL 2004, 111, 1758. <https://www.riigiteataja.ee/akt/790098?leiaKehtiv>

Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised. RTL 2004, 78, 1255. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13132978?leiaKehtiv>

Looduskaitse seadus. RT I 2004, 38, 258. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011013?leiaKehtiv>

Toolse looduskaitseala kaitse-eeskiri. RT I 2005, 33, 247. <https://www.riigiteataja.ee/akt/909029?leiaKehtiv>

Andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): <http://loodus.keskkonnainfo.ee> Viimati külastatud: 20.11.2012

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/> Viimati külastatud: 20.11.2012

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee> Viimati külastatud: 20.11.2012

Metsaregister: <http://register.metsad.ee/avalik/> Viimati külastatud: 20.11.2012

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee> Viimati külastatud: 20.11.2012

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/> Viimati külastatud: 20.11.2012

Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/> Viimati külastatud: 20.11.2012

LISAD

LISA 1 – KAITSE-EESKIRI

Väljaandja: Vabariigi Valitsus

Akti liik: määrus

Teksti liik: terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 01.04.2010

Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Avaldamismärge:

Toolse looduskaitseala kaitse-eeskiri

Vastu võetud 06.06.2005 nr 117

RT I 2005, 33, 247

jõustumine 19.06.2005

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Toolse looduskaitseala kaitse-eesmärk

(1) Toolse looduskaitseala² (edaspidi kaitseala) kaitse-eesmärk on:

1) Kirde-Eestis ainulaadse soovikutammiku, väärtuslike metsakoosluste, merelinnustikule olulise puhke- ja toitumisala ning kaitsealuste liikide kaitse;

2) EÜ nõukogu direktiivis 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetatud rändlinnuliikide – soopardi ehk pahlsaba-pardi (*Anas acuta*), rääkspardi (*Anas strepera*), suur-laukhane (*Anser albifrons*), hallhane ehk roohane (*Anser anser*), rabahane (*Anser fabalis*), kühmnohk-luige (*Cygnus olor*) kaitse;

3) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta I lisa nimetatud elupaigatüüpide – väikesaarte ning laidude (1620)³, jõgede ja ojade (3260), vanade loodushõlmide (9010*), rusukallide ja jäärakute metsade (pangametsade) (9180*) ning II lisa liigi vasakkeermese pisiteo (*Vertigo angustior*) elupaiga kaitse.

(2) Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kuulub kaitseala maa- ja veeala ühte sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruises sätestatud erisustega.

(4) Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 1 alapunktist 58 ja punkti 2 alapunktist 424 hõlmab kaitseala Toolse linnuala ning Toolse loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas Toolse külas ja Viru-Nigula vallas Ojaküla külas ning Kunda linnas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseseaduses» sätestatut.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades.

(4) Kaitsealal on lubatud kalapüük ja 1. augustist 28. (29.) veebruarini jahipidamine.

(5) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(6) Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega

seotud töödel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, metsa- ja põllumajandustöödel, liinirajatiste hooldamisel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitsemisega seotud töödel.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul taotluse saamisest arvates metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolsed tingimused.

(2) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kui tegevust ei esitatud kaitseala valitsejale kooskõlastamiseks või tegevuses ei arvestatud kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(4) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 7. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on Toolse sihtkaitsevöönd.

§ 8. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul õppe- ja loodusraja rajamine ning tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks.

§ 9. Lubatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 2) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd;
- 3) olemasolevate teede ja jalgradade hooldustööd;
- 4) rohumaade niitmine ja karjatamine ulatuses, mis tagab poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise;
- 5) olemasolevate ehitiste hooldustööd;
- 6) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
- 7) pilliroo varumine.

§ 10. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 11. Piiranguvööndi määratlus

(1) Kaitseala piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Toolse piiranguvöönd.

§ 12. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Piiranguvööndis on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine, arvestades käesoleva määruse § 5 lõike 2 punktides 5–8 sätestatud.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud roo varumine külmumata pinnasel.

§ 13. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

1) uuendusraie, välja arvatud turberaie, mille puhul tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;

2) uute veekogude rajamine;

3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;

5) maavara kaevandamine, välja arvatud «Maapõueseaduse» § 59 lõikes 2 sätestatud juhul kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades;

6) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;

7) uue maaparandussüsteemi rajamine.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

1 EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

2 Kaitseala on moodustatud Rakvere Rajooni RSN Täitevkomitee 11. detsembri 1978. a otsusega nr 198 «Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide, botaaniliste üksikobjektide ja maastiku üksikobjektide nimekirjade muutmise kohta» looduskaitse alla võetud objekti Toolse park tammikuga baasil.

3 Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024

4 Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Eesti Metsakorralduskeskuse Loobu metskonna 2001. aasta planšetti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid seisuga september 2004. a.

Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RT I 2010, 13, 70 - jõust. 01.04.2010]

Lisa

LISA 2 – VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
Elustik					
2.1.1.1.	Rändlinnud	Tagada soodsad tingimused toitumiseks ja puhkamiseks rändel peatuvatele liikidele.	Olulised negatiivsed tegurid rändlindudele puuduvad.		Tagada soodsad tingimused toitumiseks ja puhkamiseks rändel peatuvatele liikidele.
2.1.1.2.	Haudelinnud	Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide pesitsuskohtade säilimine, negatiivse inim mõjuta.	Pesitsusaegne häirimine.	Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine kaitsealale suunduvatele metsateedele.	Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide pesitsuskohtade säilimine, negatiivse inim mõjuta.
2.1.2.1.	Vasakkeermene pisitigu	Vasakkeermese pisiteo teadaoleva elupaiga säilimine soodsas seisundis, liigi esinemine kaitsealal.	Elupaikade kahjustamine traditsioonilise maakasutuse muutuste tõttu.	Niidukoosluste hooldamine.	Vasakkeermese pisiteo elupaiga säilimine, liigi esinemise ja elupaiga ulatuse täpsustamine.
Kooslused					
2.2.1.1.	Vanad loodusemetsad (9010*)	Elupaigatüüp on säilinud esinemisala ulatuses ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	Sõidukiga sõitmine väljaspool teid.	Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine.	Elupaigatüübi pindala on täpsustatud ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.

2.2.1.2.	Rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad 9180*)	Elupaigatüübiga on kaetud vähemalt 42,8 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	Sõidukiga sõitmine väljaspool teid.	Mootorsõidukite sissesõitu keelavate märkide paigaldamine.	Elupaigatüübiga on kaetud vähemalt 42,8 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
2.2.2.1.	Väikesaared ning laiud – (1620)	Elupaigatüübi esinemine 2,3 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	Seni oluline inimõju puudub.		Elupaigatüübi esinemine 2,3 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
2.2.2.2.	Mereveega üle ujutatud liivamadalad – (1110)	Elupaigatüüp on säilinud 31 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.	Seni oluline inimõju puudub.		Elupaigatüüp on säilinud 31 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on B või kõrgem.
2.2.2.3.	Püsi-rohttaimestuga kivirannad – (1220)	Pikaajalist kaitse-eemärki on võimalik seada peale elupaigatüübi esinemise täpsustamist.	Käesoleval ajal elupaigatüübile olulised negatiivsed mõjurid puuduvad.		Elupaigatüübi andmete täpsustamine inventuuriga, elupaigatüübi esinemise korral selle säilimine.

LISA 3 – AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Keskkonnaameti kodulehekülg 07.01.2013[illegible]

Kunda linna kodulehekülg 03.01.2013



TEADE: Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu tutvustamine

03.01.2013

Keskkonnaamet on algatanud Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise aastateks 2013-2022. Kaitsekorralduskava eelnõu avalik tutvustamine toimub 15. jaanuaril kell 15 Kunda linnavalikogu saalis.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda [SIIN](#).

Avalikule kaasamiskoosolekule on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud. Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 18.01.2013 Keskkonnaameti Viru regioonile (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee.

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

[Eelnevad küsitlused](#)

Copyright © Kunda linnavalitsus, tel: 32 55 960, faks: 32 55 962, e-post: [linnavalitsus\[at\]kunda.ee](mailto:linnavalitsus[at]kunda.ee)

by HansaNet

Adepte Ekspert OÜ kodulehekül



MeistKeskonnakorraldusTuuleenergiaKemikaaliohutusTehtud töödKontaktid

Avalikud dokumendid

→ Toolse LKA kaitsekorralduskava

→ Paldiski linnas Selja tuulepargi KSH

→ Punane tn 76 DP KSH

→ Mustamäe tee 3, 3a ja Endla 77 KSH

→ Paljassaare põik 16 (Ecobay) KSH

→ Kolde pst 75 KSH

→ Koipsi saare DP KSH

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Teatame, et Keskkonnaamet on algatanud Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **15.01.2013 kell 15:00** Kunda linnavolikogu saalis (Kasemäe 19, Kunda) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda siin.

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud. Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 18.01.2013 Keskkonnaameti Viru regioonile (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Lisainfo: Riina Kotter, Keskkonnaamet, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, 503 7128

Piret Toonpere, Adepte Ekspert OÜ, piret@adepte.ee, 5059914

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti tuleviku heaks

59

Virumaa Teataja 05.01.2013

KESKKONNAAMETEuroopa Liit
Euroopa
Regioonidearengu FondEesti looduse hea

**Toolse looduskaitseala
kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse
kaasamiskoosolek**

Keskkonnaamet teatab, et on algatanud Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub 15.01.2013 kell 15:00 Kunda linnavolikogu saalis (Kasemäe 19, Kunda) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda Keskkonnaameti veebilehel.

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud. Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 18.01.2013 Keskkonnaameti Viru regioonile (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Info: Keskkonnaamet
Riina Kotter
tel 325 8404, 5037128
riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Adepte Ekspert OÜ
Piret Toonpere
tel 5059914
piret@adepte.ee

Kiri maaomanikele 04.01.2013



KESKKONNAAMET



Lp Kahro Kivilo
Hans-Kasper Kivilo
Kasper Gorjatshev
Helen Kaasik
Helerin Kõrvemaa
Kulla Pahapill
Ivo Gustavson
Liivia Kala

Meie: 04.01.2013

Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Lugupeetud maaomanik

Teatame, et on algatatud Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamine perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitsealade tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub 15.01.2013 kell 15:00 Kunda linnavolikogu saalis (Kasemäe 19, Kunda) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda Keskkonnaameti kodulehel.

Koosolekul oodatakse osalejate ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud. Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 18.01.2013 Keskkonnaameti Viru regiooni (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Lisainfo: Riina Kotter, Keskkonnaamet, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, 503 7128

Piret Toonpere, Adepte Ekspert OÜ, piret@adepte.ee, 5059914

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Lugupidamisega

Piret Toonpere
OÜ Adepte Ekspert
keskkonnaspetsialist

Piret Toonpere

Saatja: Piret Toonpere <piret@adepte.ee>
Saatmisaeg: 4. jaanuar 2013. a. 9:57
Adressaat: rmk@rmk.ee; 'vald@vihula.ee'; 'vallavalitsus@viru-nigula.ee'; 'L-virumaa@kki.ee';
'rjk@rjk.ee'; 'ando.holm@gmail.com'
Teema: Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Teatame, et Keskkonnaamet on algatanud Toolse looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitsealade tegevuste kuni kümneaastane tegevusplan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **15.01.2013 kell 15:00 Kunda linnavolikogu saalis** (Kasemäe 19, Kunda) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda [siin](#).

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud. Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 18.01.2013 Keskkonnaameti Viru regiooni (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Lisainfo: Riina Kotter, Keskkonnaamet, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, 503 7128

Piret Toonpere, Adepte Ekspert OÜ, piret@adepte.ee, 5059914

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.



Parimate soovidega,

Piret Toonpere
OÜ Adepte Ekspert
keskkonnaspetsialist
tel 6732244
mob 5059914
e-post piret@adepte.ee
www.adepte.ee

Protokoll

TOOLSE LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK protokoll

Toimumise aeg: 15.01.2013 kell 15.00-16.30
Toimumise koht: Kunda linnavolikogu saal
Protokollija: Piret Toonpere
Koosoleku juhataja: Riina Kotter
Osalejad: osalejate nimekiri lisatud eraldi lehel

Koosoleku käik:

1. Keskkonnaameti esindaja Riina Kotter (R.K) tervitas kohaletulnuid ning tutvustas kaitsekorralduskava (KKK) olemust.
2. Adepte Ekspert OÜ esindaja Piret Toonpere (P.T) tutvustas Toolse looduskaitseala KKK tööversiooni.
3. **Sõnavõttud, küsimused, vastused:**

Janar Vellak (J.V.): Mul on küsimus, kas on teada või uuritud kuivõrd kasutavad ulukid klindialuseid liikumiskoridore?

Riina Kotter (R.K.): Seda infot meile teada ei ole, pigem teavad seda kohalikud jahimehed. Kas liikumiskoridoriga on mingeid probleeme olnud? Toolse looduskaitsealal on põhirõhk siiski linnustiku kaitsel, kuid me peame tagama ka ulukite soodsa seisundi. Ulukid ei ole teadaolevalt ohustatud antud alal, sellepärast ei ole erilist tähelepanu pööratud ka nende uurimisele.

J.V.: Loomade liikumise teema on linna arendustegevuse juures ülesse kerkinud mõnikord lihtsalt.

Piret Toonpere (P.T.): Teadaolevalt Toolse looduskaitsealal ei ole väga kõrge metssigade arvukus võrreldes lähipiirkondadega, aga ulukeid kindlasti esineb.

R.K.: Metssigade arvukuse reguleerimine tuleb kaitsealadel sagedamini ette, kuna nad tihtipeale ohustavad käpaliste populatsioone. Teiste ulukite kohapealt me eraldi kaitsekorralduslikke tegevusi tavaliselt ette ei näe kui nad just ei ole ohustatud antud alal.

Vello Vasser (V.V.): KKK tööversioonis on ära märgitud, et kanakulli pesituskohas ei või 100 meetri raadiuses liikuda. Kas siis antud pesakoht on mingil viisil ära märgitud, et oleks teada, kus liikuda ei tohi?

R.K.: Seadusega on ette nähtud, et kaitsealuste liikide pesitsuskohas liikuda ei tohi, aga samas neid kohti otseselt avalikustada ka ei tohi. Pigem on see mõeldud just ürituste korraldamise poole

pealt, kui on oodata kaitsealale palju inimesi. Siis paneme liikumisele tingimusi ja piiranguid ning anname soovitusi.

P.T.: Eelistatud võiks olla liikumiseks pigem klindiga paralleelne rada, mitte teine, läbi kaitseala metsaosa kulgev rada.

R.K.: Orienteerumise seisukohalt oleks väga positiivne kui enne võistlusi või muid üritusi need Keskkonnaametiga kooskõlastada.

V.V.: Toolse looduskaitsealal ei ole orienteerumise võistlusi korraldatud juba 5 aastat ja ei kavatseta neid ka lähiajal korraldada. Küsimus on, et kas 10-liikmeline treeninggrupp võib seal tegutseda?

R.K.: Selle kohta ei ole vaja Keskkonnaametilt eraldi luba saada. Kooskõlastust on vaja alates 50nest inimesest. Samas me võime siiski üheskoos panna marsruudid paika, kus oleks parem liikuda.

Sulev Kiviberg (S.K.): Kas antud alale jääb ka mõni ujumiskoht?

P.T.: Seal on pigem selline roostikuline ala, mida väga ujumiseks ei kasutata. Seega ei jää.

S.K.: Kas RMK-ga on ka mingi kokkulepe, et antud alale näiteks matkarada teha?

R.K.: RMK teeb oma plaane jõudluse järgi. Toolse looduskaitseala praegu ei jää väljaarendamise nimekirja. Eelisjärjekorras on suurema külastatavusega alad.

Sirje Liiskmaa (S.L.): Kas isegi selle metsarajaga, mis on riigimaal, ei hakka RMK tegelema?

R.K.: Riigimaaga on selline olukord, et tihtipeale ei ole täpselt määratud, kes sellega tegeleb. Sageli on selleks näiteks kohalik omavalitsus, kui selleks ressursse on. Probleem seisneb radade hoolsuse rahastamises, ka RMK taotleb oma tegemisteks rahalisi toetusi.

S.L.: Omavalitsuste osas on selle ala puhul selline halb asi, et ala kasutavad rohkem Kunda linna elanikud, kuid enamik alast jääb Viru-Nigula valla maale.

P.T.: Kas hetkel tegeleb metsaraja hooldusega Kunda linn? Teadaolevalt koristatakse seal mahalangenud puid.

R.K.: Puude koristamisega on selline asi, et kogu maismaaosa kuulub sihtkaitsevööndisse ning seega tuleb puude raie ja mahalangenud puude koristamine Keskkonnaametiga kooskõlastada.

S.L.: Kunda linn on hetkel mahalangenud puud ära koristanud linna haldusterritooriumile jääval osal. Koristatud on ka linna territooriumile jäävat lõkkekohta.

R.K.: Väga hea on see kui mahalangenud puud ära koristatakse, sest ohutus tuleb tagada. Kuid selleks on siiski vaja ka kooskõlastust Keskkonnaametiga. Lisaks on seal mõni koht, kus on ääretult ilus vaade, mida tuleks säilitada. Üheks kaitsekorralduslikuks tegevuseks võiks olla vaate avardamine näiteks põõsastiku hõrendamisega.

P.T.: Võtame antud ettepaneku KKK koostamisel arvesse.

S.K.: Kui on plaan sinna suusarada teha, kas siis tuleb ka kõigepealt Keskkonnaametiga kooskõlastada?

R.K.: See sõltub sellest, kuidas suusarada teha. Kui sellega on seotud ka põõsastiku mahavõtmine, siis tuleb kindlasti kooskõlastada, kuna tegemist on sihtkaitsevööndiga.

J.V.: KKK-sse võiks sellise punkti kirja panna, et maaomanik hoiab oma ala korras ja teostab seal koristustöid. Samuti võiks ühe lõkkekoha sisse kirjutada.

R.K.: Lõkkekohtade rajamisi on viimasel ajal vähendatud, kuna tihtipeale ei kasutata neid sellisel otstarbel nagu on ette nähtud. Lõkke- ja piknikukohti võib rajada kui on eelnevalt kokku lepitud, kes hakkab hooldus- ja koristustöid korraldama. Selleks võiks olla näiteks kohalik omavalitsus.

P.T.: Me saame panna piknikukoha rajamise kavasse kirja soovitusliku tegevusena.

R.K.: See tuleb siis eraldi läbi arutada täpsemalt Keskkonnaameti, RMK-ga ja kohaliku omavalitsusega. Sama kehtib ka radade hooldusega.

P.T.: Kas ka Kronkskalda vaateplatvormi võiks KKK-s mainida kuigi ta jääb looduskaitsealalt välja? Keskkonnainvesteeringute Keskuselt oleks sellisel juhul omavalitsusel kergem toetust saada, kui saab viidata KKK-le.

S.L.: Jah, huvi selle vastu on jätkuvalt.

R.K.: Vihula valla osas tekkis küsimus linnuse osas. Kuidas oleks teie nägemus sellest, et kuidas sinna infot paigutada? Kuidas oleks Toolse looduskaitseala info paigutamisega?

S.K.: Linnus jääb Viru muuseumite haldusalasse, tuleks nende käest kooskõlastust küsida. Vallal ei ole täiendava info vastu midagi.

R.K.: Sellega ei tohiks probleemi tulla. Loomulikult tuleb eelnevalt kooskõlastada.

P.T.: Metsateede osas on alal probleem ilmselt ATVdega sõitmisega. Esineb teekahjustusi.

R.K.: Metsateele, kui Kunda poolt tulla, tuleks märk panna, et seal ei või sõidukiga sõita.

R.K.: Tähistuse osas tekib ka küsimus. KKK-s on joonisel tähistus ära märgitud, kuid lääneosas ühtegi tähist. Kui määrust jälgida, siis tuleb kaitseala piir ära tähistada. Samas tuleks jälgida, et tähised vaadet ei rikuks.

P.T.: Vaatame tähiste osa üle.

R.K.: Täna kohaletulnuid arutelust osavõttust ja lõpetas koosoleku

Protokollis:

Piret Toonpere

15.01.2013

LISA 4 – FOTOD



Fotod 1 ja 2. Toolse looduskaitseala infotahvliid. Fotod: Piret Toonpere.



Fotod 3 ja 4. Ebaseaduslikud lõkkekohad Toolse looduskaitsealal. Fotod: Piret Toonpere.



Foto 5. Tugevalt mootorsõidukite poolt kahjustatud teelõik Toolse looduskaitsealal. Foto: Piret Toonpere.



Foto 6 ja 7. Vasakul laialehine neiuvaip ja paremal vööthuul-sõrmkäpp. Fotod: Piret Toonpere.



Foto 8. Metsaraja kauni vaatega koht, kus nähakse ette vaate avamist. Foto: Piret Toonpere.